

ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS WRZESIEN • SEPTEMBER • ZÁŘÍ • ČÍSLO 9 1974 ROČNÍK 17 cena 1 zł

poznaň

NOVÉ ZRNO

Plod našej zeme,
tisicerých rúk,
do zlatej šupky
zabalený ako dieťa;
krásny jak láska,
čistý ako vzduch,
spevaví vtáci nad ním
ako nad človekom letia,
povedalo by sa, že si dar,
lež ty nie si dar,
preto fa dlaňou
hladí hospodár.

Hladí fa dlaňou,
čo fa vytvorila,
si jeho znoj
a jeho um i sila,
preto mu dozrievaním
rozjasnievaš tvár,
preto fa toľko
v hrsti láska hospodár.

VLADIMÍR REISEL



DEJISKOM TOHOROČNÝCH ÚSTREDNÝCH DOŽINIEK BOL POZNAŇ. ČÍTAJ NÁŠ KOMENTÁR PRE KULTÚRU A BLAHOBYT VÍDIEKA NA STR 2.

Snímka: L. Dzikowski



PRE KULTÚRU A BLAHOBYT VIDIEKA

September to nie iba výročie hitlerovského útoku na Poľsko, nielen výročie rozpútania najstrašnejšej v dejinách ľudstva druhej svetovej vojny, ale zároveň výročie miestrovského aktu — poľnohospodárskej reformy na oslobodených územiacach Poľska. Preto tiež vždy v septembri zhrňujeme úsilie roľníkov na každoročných celopoľských dožinkoch. Tento rok sa nestihlo do septembra zozbierať z polí všetky obiliny. Nepriaznivé počasie oneskorilo zber obilia a sejbu ozimín. Tohoročná úroda, zobraňá z polí s takou fažkou, nebude však horšia ako vlni. Dovoli to opäť prekročiť úlohy poľnohospodárskej výroby plánované v terajšej päťročnici. Je to neobyčajne dôležité, lebo prispieva k rýchlejšej realizácii politiky spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajinu, prijatej na 6. zjazde strany. Táto politika znamená rýchly pokrok celého národného hospodárstva a súčasne neustále zlepšovanie existenčných podmienok spoločnosti. Aby sa mohli zlepšiť existenčné podmienky, je nutné plne uspokojiť potreby pracujúcich na potraviny.

Poľské poľnohospodárstvo stojí teda pred značne stúpajúcimi ulohami intenzifikácie poľnohospodárskej výroby na takú úroveň, ktorá by zaručovala plné zabezpečenie národného hospodárstva potravinami a poľnohospodárskymi surovinami. Treba teda spomenúť, že v samotnom poľnohospodárstve dochádza k hlbokým spoločenským zmenám pod vplyvom celého socialistického národného hospodárstva. Poľská zjednotená robotnícka strana za spoluúčasti Zjednotenej ľudovej strany vypracovala novú poľnohospodársku politiku, ktorá tvorí súčasť spoločensko-hospodárskeho programu rozvoja krajinu. Táto politika má za cieľ vytváranie podmienok pre systematický rast poľnohospodárskej výroby a uskutočnenie postupnej prestavby poľnohospodárskej štruktúry v našej krajine. To znamená, že poľská poľnohospodárska politika, prihliadajúc k existujúcej situácii v poľnohospodárstve, smeruje k využitiu všetkých rezerv a k zlepšeniu životných podmienok poľského vidieka. Poľnohospodárska politika predpokladá teda trvalú starostlivosť o všetky roľnícke majetky bez ohľadu na to, k akému sektoru patria. Ide o zaistenie roľníkom všetkých nutných dodávok výrobných prostriedkov, o rozvoj služieb pre vidiecke obyvateľstvo, zdokonalenie úverového systému, rozšírenie odborného poradenstva, zdokonalovanie kádrov a predovšetkým o zaistenie roľníkom takých cien za predávané štátu poľnohospodárske plodiny, aby ich výroba bola plne rentabilná.

V priebehu uplynulých štyroch rokov sa každý rok systematicky zlepšovali sociálne a ekonomicke podmienky poľského vidieka. V tomto roku popri zvýšení výkupných cien celého radu poľnohospodárskych produktov a teda zvýšení príjmov vidieckeho obyvateľstva, sa uskutočnila aj reforma dôchodkov za pôdu odovzdávanú štátu. Nový dôchodkový systém v poľnohospodárstve vytvára starším ľuďom dobré podmienky pre pokojné prežitie staroby. V rámci realizácie spoločensko-hospodárskej politiky rozvoja krajinu aj v budúnosti sa bude rozvíjať systém sociálneho zabezpečenia roľníkov a poľnohospodárskych pracovníkov.

Základom ľudovej moci je zväzok robotníkov a roľníkov, ktorého cieľom je súčinnosť oboch týchto tried na rovine politickej, ekonomickej a spoločenskej v realizácii spoločného cieľa — výstavby socialistického štátu. Praktickým výrazom dôsledného rozvíjania robotnícko-roľníckeho spoločenstva sú široké dodávky výrobných prostriedkov a priemyselných výrobkov nutných pre rozvoj výroby, kultúry a civilizácie vidieka. V Poľsku bol vybudovaný mohutný chemický priemysel, vďaka ktorému — ako tvrdia odborníci — za pomerne krátky čas stúpla úroda obilín a iných rastlín o 50%. Na vidieku vzniklo veľa stredných škôl, knižnic, kultúrnych domov, zdravotníckych stredísk, jasli, materských škôl a hustá obchodná sieť. Rozvoj dopravných prostriedkov, výstavba moderných ciest a hustá sieť prostriedkov verejnej automobilovej dopravy zblížila vidiek s mestom. Takýto je súčasný obsah robotnícko-roľníckeho vzäzku.

Dožinkové zhrnutie výsledkov vidieka sa najčastejšie obmedzuje na hospodárske efekty vyjadrené v raste poľnohospodárskej výroby. Sú však ešte iné úspechy, ktoré nemôžu byť vyjadrené v metrákoch, tonach alebo litroch. Sú to úspechy vo formovaní socialistického vedomia ľudu bývajúcich na vidieku. Obyvatelia vidieka vďaka výhodnej doprave, početným návštěvám u príbuzných bud' známych v meste a v poslednom období stále častejšie aj v zahraničí, najmä v socialistických krajinách — preberajú stále viac zvyky a mestských spôsobov života. Je to nepochybne konštrukčný činiteľ pôsobiaci na vedomie roľníkov, pre ktorých bola kedysi typická silná pripuštanosť k pôde. Dnes pod vplyvom pokrokových socialistických premien, uskutočnených v Poľsku robotníckou triedou, na vidieku stále viac dozrieva vedomie, že pôda neznamená iba jedinú podmienku existencie roľníckej rodiny, ale je dôležitým výrobným prostriedkom a pracoviskom v poľnohospodárstve.

Tak teda v dôsledku socialistického rozvoja Poľska prebieha proces hlbokých premien v spoločenskom vedomí nie len v meste, ale aj na vidieku, čo stále badateľnejšie prospevia rastu významu socialistického poľnohospodárstva.

S INSTOPOM OPATRNE!

Muchy sú veľmi dotieravé, dokážu znepríjemniť život každému. Človek proti nim neprestajne bojuje používajúc rozmanité prostriedky: mucháre, mucholapky, Aztok, atď. V poslednom čase sa veľmi rozšíril, najmä v Novotarskom okrese, nový prostriedok — Instop, vyrá-

baný v Československu, ktorý používaný presne podľa prípojeného návodu, účinne ničí tento hmyz. Stáva sa však, že nie každý si prečíta tento návod a nerovnáže používa Instop vo všetkých miestnostiach, čo môže mať tragicke následky. Prednedávnom vo dvoch dedinkách Novo-

tarského okresu sa otrávili dve deti. Jedno dvojmesačné zomrelo, druhé dvojročné sa naštastie podarilo zachrániť. Ako sa neskôr zistilo, otravu spôsobil Instop.

Upozorňujeme preto našich čitateľov, aby s týmto prostriedkom zachádzali veľmi opatrne. Nesmie sa používať v miestnostiach, v ktorých

GERALD FORD PREZIDENTOM USA

Washington (PAP) — V piatok 10.8.1974 o 16. hod. 35 min. varšavského času, do kancelárie štátneho tajomníka USA H. Kissingera bol doručený krátky list, v ktorom Richard Nixon oficiálne oznámil o svojej rezignácii na funkciu prezidenta Spojených štátov. O 25 minút neskôr, k rukám predsedu Najvyššieho súdu Warrena Burgera, zložil prísahu Gerald Ford ako 38. prezident USA.

V krátkom prejave, prednesenom po prísahе, nový prezident prehlásil, že sa ujíma svojej funkcie za výnimocných okolností a obrátil sa na spoločnosť s výzvou,

aby mu poskytla podporu. G. Ford zložil národom a vládam na svete prísľub, že bude úprimne a dôsledne pokračovať v politike zameranej na upevnenie mieru na celom svete.



E. GIerek

POZVANÝ DO USA

Prvý tajomník Ústredného výboru Poľskej zjednotenej robotníckej strany Edward Gierek bol pozvaný prezidentom Geraldom R. Fordom na návštavu do Spojených štátov severoamerických. Pozvanie bolo prijaté s uspokojením.

Návštava E. Giereka v Spojených štátoch sa začne 8. októbra t.r. Táto návštava umožní prvemu tajomníkovi ÚV PZRS a prezidentovi USA zhodnotiť poľsko-americké vzťahy a perspektívy ich rozvoja a stane sa priležitosťou pre výmenu názorov na otázky zaujímajúce obe strany.

BOHATŠIE RODINNÉ ROZPOČTY

Ako vyzerá rozpočet priemerného občana a aké rýchle sú zmeny existenčných podmienok obyvateľstva? Nedávno vydaná Statistická ročenka 1974 o tejto otázke o.i. hovorí:

Rok 1973 bol v poradí tretím rokom reálizácie programu zlepšovania existenčných podmienok obyvateľstva. Nominálne čisté príjmy obyvateľstva sa zvýšili v roku 1973 o 86 mld zl, čiže o 13,6% a dosiahli hodnotu 742 mld zl. Za tri roky prírastok činil 216,6 mld zl, čiže 41,2%.

Oveľa zrozumiteľnejšie sú čísla prepočítané na jedného obyvateľa. Ročné príjmy na 1 obyvateľa dosiahli vlasti 22,3 tis. zl, čo znamená asi 1850 zl mesačne. V porovnaní s rokom 1972 priemerný mesačný príjem na jedného obyvateľa sa zvýšil o ok. 200 zl. Príjmy titulom miezd za prácu sa v min. roku zvýšili o 15%. Priemerná nominálna mzda v prepočítaní na jedného pracovníka socialistického sektora dosiahla 2798 zl.

Treba zdôrazniť, že sa zároveň mení poomer miezd. Zmenšuje sa podiel najnižších miezd, naproti tomu značne sa zvyšuje podiel tých, ktorí zarábajú viac ako je celostátny priemer. V min. roku zvýšili sa aj príjmy z poľnohospodárskej výroby o 7,7%, a v celom období 1971—73 o 38%.

Z ČESKOSLOVENSKA

REKORDNÁ ÚRODA NA SLOVENSKU

V niektorých nížinných oblastiach Západoslovenského kraja dosiahli tento rok rekordné výnosy obilia: 80 q pšenice z ha, a 70 q jačmeňa z ha. Ako sa odhaduje, tohto ročného obilia malá byť o niečo vyššia ako vlni, keď priemerná hektárová vý-

nosnosť činila 35,2 q, v tom pšenice 37,7 q.

VÝROBA AUTOMOBILOV V ČSSR

Všetko nasvedčuje tomu, že tento rok bude rekordný pre československý automobilový priemysel. Celkovo sa vyrobi 168 tis. osobných automobilov, 21 tis. ťažkých nákladných automobilov, 2 tis. autobusov a 10 tis. ťahkých nákladných automobilov. Zároveň tento rok bude rekordný aj z hľadiska importu automobilov.

ČSSR dovezie z cudziny 85 tis. automobilov, medzi ktorými bude najviac populárnych sovietskych vozidiel Žiguli.

Z POSLEDNEJ CHVÍLE

GUINEA-BISSAU

Portugalsko formálne uzalo nezávislosť svojho bývalého územia v Západnej Afrike — Guiney Bissau.

sa zdržujú deti. Nemožno ho používať ani v kuchyni a v spálni, a keď už, tak pred spáním treba spálňu dôkladne vyvetrať. Pre dospelých Instop nie je sice škodlivý, môže však vyvolat alergiu a pod. A ešte jedna poznámka. Instop nesmie sa využívať na smetisko, treba ho hlboko zakopat do zeme.

JABLONKA ZACHYTENÁ PRED DOŽINKAMI

ROZVOJ

POLNOHOSPODÁRSTVA

Základom života obyvateľstva na Orave je poľnohospodárstvo. A hoci skoro z každého domu si niekto pri-vyrába v priemysle, mimo svojej oblasti, všetky tieto dodatočné príjmy sú určené na rozvoj vlastného gazdovstva. Poľnohospodárstvo na Orave sa teda permanentne rozvíja. Charakteristická pre tento rozvoj je na jednej strane modernizácia a na druhej strane špecializácia výroby. Obec (gmina) Jablonka zahrnuje šesť dediniek, v ktorých je celkom 2 088 gazdovstiev. Roľník vlastní tunu priesmerne 5 ha ornej pôdy. Základom výroby je chov dobytka (býčky nad 500 kg). Rastlinná výroba tiež slúži chovu, zaistenie totiž krmovinového základu.

Stav dobytka dosahuje 10 000 kusov, v tom 5 893 krav. Ošípaných je tu skoro 3 500 kusov, v tom prasnie 422 kusov. Ovieč je iba 747 a koňov 1 500 kusov. Skoro polovica dobytka, to je jatočný dobytok a telatá (4 075 kusov).

Stanisław Kruczak — vedúci obecných poľnohospodárskych služieb takto charakterizuje jednotlivé odvetvia rozvoja poľnohospodárstva: „Dojivoš krav stúpa. Výkupný plán mlieka v roku 1973 činil 3 200 000 lit. Bol splnený na 3 346 000 lit. V Jablonke je výkupné stredisko, lenže zišla by sa mliekáreň. Žiaľ, táto investícia nie je v pláne. Plán výkupu mäsa v roku 1973, ktorý činil 760 ton, bol splnený na 845 ton. Malý počet oviec vplýva na nedostatku pastvín a salášov.“

Pýtame sa na miestnu krmovinovú základňu.

„Úroda sena na tunajších lúkach — odpovedá S. Kruczak — činí iba 110 q z ha (priemerná výnosnosť v okrese — 140 q). Veľké množstvo zrážok je veľkou prekážkou pri prvom a druhom kosení sena. Propagujeme teda silážovanie trávy. V našich obciach máme už 386 sín a každý rok pribúda okolo 30 nových. Keby nie cíteli nedostatok cementu a iných stavebných materiálov, dosiahli by sme ešte väčší pokrok v tejto oblasti, ako aj vo výstavbe inventárskych budov. Pociťujeme aj veľké nedostatky strojov a poľnohospodárskeho náradia. Stále sú na ne veľké požiadavky.“

Uvádzame počet strojov a náradia, ktoré vlastnia súkromne hospodáriaci roľníci.

Kosačky — 635
Prívesné žacie stroje — 82
Obracače — 165

Jozef Kovalčík richtár v Hornej Zubrici je dobrým roľníkom a členom KSCAS. Má špecializované gazdovstvo. Od jednej kravy dosahuje 4 800 lit. mlieka ročne.

Snímka: E. Drozdkowski

Zhrabovač — 190
Využívacia — 94
Traktory — 141

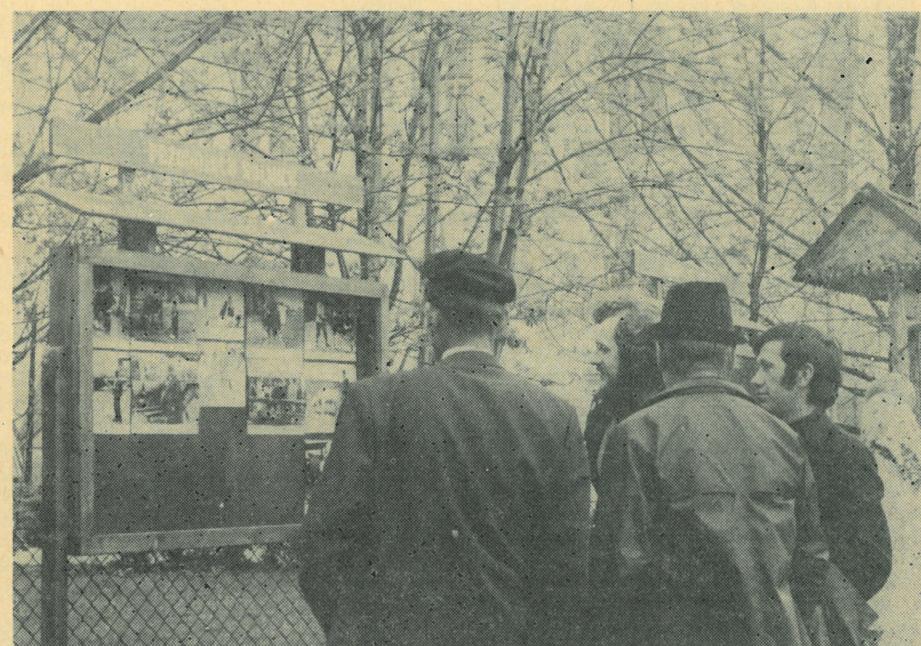
S. Kruczak informuje, že aj roľníky krúžok vlastní istý počet strojov, ktoré sprístupňuje roľníkom počas súrnych poľných prác. „V súčasnosti — poznámenáva — poľnohospodárske obecné služby počítajú s pomocou vznikajúceho družstvá roľníckych krúžkov. Je to nová forma, ktorá bude zahŕňať šesť roľníckych krúžkov, pre ktoré bude vytvorená veľká základňa, plne vybavená poľnohospodárskymi strojmi.“

Sú teda na Orave možnosti dosiahnuť vyššiu výnosnosť v rastlinnej výrobe a v chove. V najbližších rokoch prospeje tomu aj ukončenie komasačie v združenej obci Jablonka, plánované na rok 1975. Už tri roky trvajú prípravné práce, aby komasačia dopadla čo najlepšie. Tento rok, po dešiatich rokoch, skončí v Hornej a Dolnej Zubrici meliorácia. Zároveň začala meliorácia v Podvuku. Iste buď mať veľký vplyv na rast poľnohospodárskej výroby. V súčasnosti združená obec Jablonka sa zapojila do súťaže o titul majstra hospodárnosti (pišeme o tom v inom článku). Na tomto mieste spomenieme iba, že v tejto súťaži prebiehajúcej v jubilejnom roku PRR, má sa dodatočne získať z poľnohospodárstva, brigádnických prác atď. viac ako 20 mln zl. Plánuje sa aj rozšíriť služby poľnohospodárstvu a služby obyvateľstvu. Z investícii v najbližšej budúcnosti treba zaznamenať výstavbu skladov na umelé hnojivá v Chyžnom, výkupného strediska pre dobytok v Hornej Zubrici a rad dielni pre najrozličnejšie služby v Jablonke.

Všetky činnosti v oblasti modernizácie oravského poľnohospodárstva sa stretajú s uznaním obyvateľstva. Roľníkov už netreba nahovárať na novinky, sami vyvájajú nátlak na poľnohospodárske služby, aby ešte účinnejšie pracovali v mene rozvoja výroby. Kvôli príkladu uvedieme, že tento rok na poliach bolo veľa hladavcov, roľníci sa dožadovali jedov, ktoré nevedno prečo neboli ihneď dodané. Niektorí sa tiež sťažujú, že dostávajú slabý elektrický prúd, následkom čoho nemôžu používať silnejšie motory pre využívania. Na také a iné veci sa musí rýchle a účinne reagovať. Lebo v poľnohospodárstve všetky otázky sú dôležité, aj tie, ktoré závisia od samotných výrobcov, aj tie, ktoré zabezpečujú roľníkom služby poľnohospodárstva.

Naposledy bola tuna pred školou vyvesená tabuľa so snímkami najlepších roľníkov zo združenej obce Jablonka. Medzi nimi sú mnogi naši krajania. Tito ľudia dobrej práce, a je ich oveľa viac, dokázali, že aj z kamenných oravských polí možno získať viac pre seba a pre krajinu. Je to dobrý príklad pre iných.

MARIAN KAŠKIEWICZ



Výstavná tabuľa so snímkami najlepších roľníkov v Jablonke vzbudzuje pochopiteľný záujem medzi obyvateľstvom. Je to dobrá forma prezentácie úspechov v poľnohospodárstve.

Snímka: M. Kaškiewicz

HLÁSI SA MAJSTER HOSPODÁRNOSTI

Cesta vedúca z Nového Targu na západ, pretína kdeľko na dvadsať kilometrov potok Pekelník, hranicu medzi novotarským Podhalom a Oravou. Prechádzajúc tadejto ani nezbadate túto hranicu. Po jej oboch stranách je podobný terén, dosť rovný, a rozdiely v tradičnom stavebnictve sú zatiaľ skoro nepozorovateľné. Zatiaľ, lebo keď prejdeme niekoľko kilometrov ďalej, vidíme už domy budované v oravskom slohu, s charakteristickými „vyžkami“.

Ako všade, tak aj tuna, na Orave, je stále menej týchto drevených domov budovaných v starom slohu. Vytlačajú ich novšie domy, peknejšie alebo škaredšie, (ktoré naďalej nie vždy strácajú charakteristické regionálne črtky), ale modernejšie. Najlepšie je to viditeľné na príklade Jablonky — „hlavného mesta“ Oravy a sídla orgánov veľkej obce (gminy), najväčšej v Novotarskom okrese. Staré chalúpy sa skryli v bočných uličkách a centrum pripomína skôr malé mestecko. O niekoľko rokov Jablonka sa ešte viac zmení vo svoj prospech, ale o tom o chvíľu. Začnime tým, že predstavíme celú obec.

Zahrnuje Jablonku, Hornú a Dolnú Zubricu, Podvuk, Oravku a Chyžné. Má rozlohu skoro 18 000 hektárov, počita okolo 10 000 obyvateľov. Pôda je tu, tak ako všade na Podtatransku — planá. Dnes sa tomu odborne hovorí, že je to pôda IV., V. a VI. triedy, ale už v starej oravskej pesničke počut' žalobu:

To orawskie pole
skałecka na skale,
kto się tu dostaje
płakać nie przestanie...

Administratívne orgány a obyvatelia obce nesedia so založenými rukami. Ba, vypracovali dokonca tak náročné plány, ktoré im umožnili zúčastniť sa súťaže „Obec — majster hospodárnosti“. Po rozhovoroch s náčelníkom obce a vedúcim obecných poľnohospodárskych služieb poznam už obraz plánov smerujúcich k tomu, aby „oravské hlavné mesto“ a okolité dedinky sa rozvíjali a krásneli, aby život Oravcov bol ľahší. A tu je niekoľko príkladov z realizácie týchto plánov.

V Chyžnom a v Oravke končí už výstavba skladov na umelé hnojivá a v Hornej Zubrici brigádnicky budujú výkupné stredisko pre dobytok. Tieto objekty chcú odovzdať do prevádzky na 30. výročie PRR. Značný je podiel spoločenských prác pri výstavbe cest; tento rok odovzdali cestu medzi Hornou Zubricou a Sidzinou (3 km úsek cesty, stavebné náklady 3.200 000 zl., v tom hodnota svojpomocných prác 1 970 000). Pribudne aj nová cesta v oblasti Chyžného (ok. 2 km, stavebné náklady 1.800 000 zl., v tom hodnota svojpomocných prác 970 000 zl.). Svojpomocne budujú aj školy; napr. nová škola so štyrmi triedami v osade patriacej k Jablonke, v Matonogoch, bude vybudovaná spoločne zo štátnych dotácií a spoločne vďaka spoločenským prácам. Je to tiež jeden z činov na jubileum ľudového Poľska. A keď už hovoríme o osvetových budovách, musíme spomenúť, že bola vybudovaná obecná zberná škola a všeobecne vzdelená lycium v Jablonke, že sa robí generálna oprava školy v Hornej Zubrici a už minulý rok bol odovzdaný do užívania učiteľský dom.

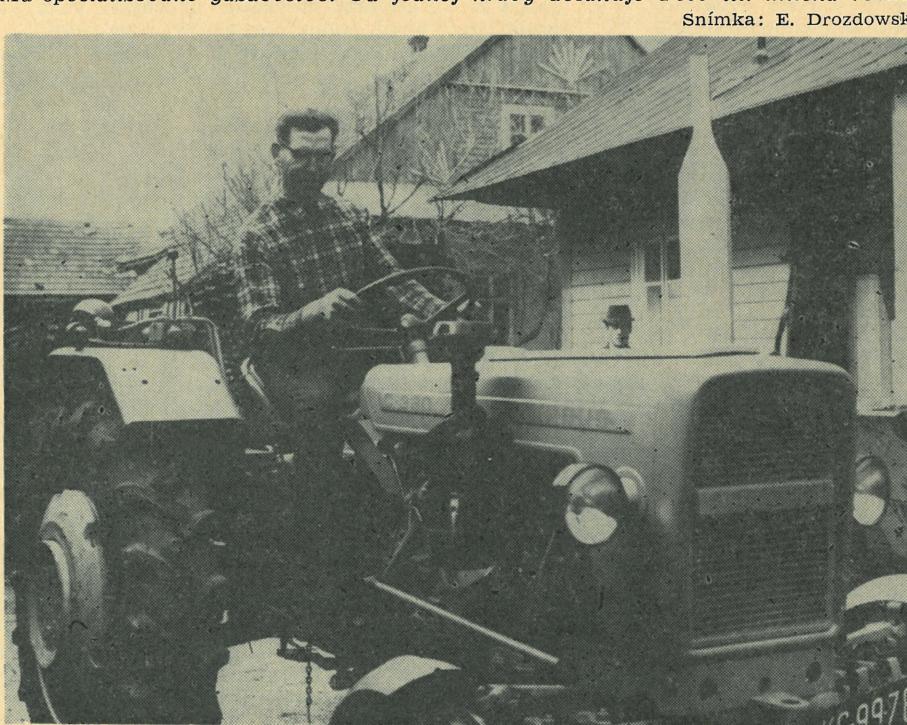
Ale to nie je všetko. V Jablonke už existuje Obecné kultúrne stredisko, v Hornej Zubrici prednedávnom otvorili Vidiecky kultúrny dom a v Oravke adaptovali pre potreby kultúrneho domu budovu bývalej školy — všetko za účasti brigádnických prác. V Hornej Zubrici vybudovali nové zdravotné stredisko, podobne veľké stredisko (ktoré bude obsluhovať aj susednú obec Lipnicu) budujú v Jablonke. V Jablonke budujú dva závody: sôdovkáreň a plniareň piva, ako aj odevné družstvo. V týchto závodoch bude vcelu pracovať ok. 300 osôb.

Zmení sa tvár oravského hlavného mesta. Možno dúfať, že vo svoj prospech. Lebo návrh priestorového obhospodárenia Jablonky vznikol cestou súťaže. Vybrali taký návrh, ktorý možno realizovať postupne, etapami. V súčasnosti krakovskí architekti vypracovávajú podrobnejšiu koncepciu; základný plán je taký, aby vytvoril dva centrá — osvetové a služebné.

Lepšie sa tu bude žiť miestnym obyvateľom, ešte radšej ako doteraz budú sem chodiť turisti a rekreační. Pre hosťov sa rozširuje sieť gastronomických objektov (budú v každej obci), plánuje sa výstavbu campingu, sedačkového výťahu a kúpaliska v Hornej Zubrici a v Chyžnom, zase nedaleko hraničného prechodu — chaty-salaša.

Možno mať istotu, že turisti prídu. Orava je mimoriadne krásnou oblasťou. Obklopujú ju beskydské hory, s podhalanskou-oravským pásom Železnice korunovanej Babou Horou. Ozdobuje ju tradičné oravské stavebnictvo, zhromaždené v Oravskom etnografickom parku v Hornej Zubrici. Na krásu mu pridávajú kroje oravských goralov, ich zvyky, hudba a tanec.

JAN JURAS



Tej noci som myšiel na krv, ale bola to krv Francúzskej revolúcii. Dot bola na dámskom vŕšku u Marie Cannonovej a ja som opravoval staň o moderných európskych dejinách. O polnoci som si šiel ľahnuť, lebo sa nedalo predvídať, kedy sa Dot vráti po zvyčajnom bridži a klebefeni.

Prebudil ma hukot auta blížiaceho sa po prijazdovej ceste. Keďže pri našom domčeku nemáme garáz, nechávame auto vonku na škvarovej ceste. Dot vošla zadným vchodom a po chvíli som počul, že v kuchyni tečie voda.

Tiekla dlho — pridlho na namiešanie nápoja — a v kuchynskej výlevke by sa Dot iste neumývala. V polospánku som sa čudoval, čo vystrája, a ešte väčším sa čudoval, keď vodu zastavila a znova odišla z domu. Svetielkujúce hodiny na toaletnom stolíku ukazovali päť minút po jednej.

Obrátil som sa na bok a pozrel som von oknom. Dot nechala svietiť predné reflektory a dostala sa práve do ich kruhu. V pravej ruke niesla vedro. Bolo očividne plné vody a jej pekná postava sa pod jeho ľarchou trochu tachala. Otvorila zadné dvericku sedana, rozžala horné svetlo, vytiahla z vedra kefu, z ktorej kvapkala voda, a začala čistiť vnútro auta.

Teda preto sa správala tak čudne. Voľakto akise znečistil čalúnenie, nuž chcela škvry vyčistiť, skôr než zaschnú. Schovala som si hlavu do podhlavnice, aby ma nerušilo svetlo reflektorov vnikajúce oknom.

Už som zaspával, keď sa v spálni rozsvietila nočná lampa.

„Spiš, milý?“ spýtala sa Dot.

„Mhm,“ zahundral som a odvrátil hlavu, aby videla, že som priospanlivý na rozhovor.

Ale ako Dot nikdy a nič neodradilo od rozprávania, neprekážala jej ani moja túžba spať. Už som sa naučil vnímať jej slová a nepočúvať. Aj teraz ma k plnému vedomiu priviedla iba prekvapujúca veta:

„Nepodarilo sa mi odstrániť všetku krv.“

„Krv?“ zvolal som, otvárajúc oči doširoka. „Povedala si krv?“

Dot vyfahovala z bielizníka nočnú košeľu.

„Skonal cestou k lekárovi,“ vyhlásila súcitne. „Je mi, akoby som bola spáchala vraždu.“

Vystrela sa s nočnou košeľou v ruke. Matné svetlo klzalo po jej súmernej postave a jej tvár bola nevinná ako tvár bábiky.

„Kto skonal?“ spýtal som sa chripľavo.

„Pes — prirodzený,“ povedala a prehodila si nočnú košeľu cez hlavu.

Klesol som späť na posteľ. Pes — prirodzený. Čo som vlastne očakával?“

„Nechcela som ti to povedať, lebo mi vždy výčitaš, že jazdím veľmi neopatrné. Ako vtedy, keď som minulý týždeň zničila nárazník. Ale tomu, čo sa stalo dnes, som naozaj nemohla zabrániť. Ten pes mi vbehol rovno pod kolesá. Keď som sa potom vracať domov, zbadala som v aute krv a snažila som sa ju zmyť. Úplne sa mi to nepodarilo, lebo zaschla. A tak som sa rozhodla ti to povedať, keď sa zjutra by si to aj tak zbadal.“

Zase sa mi chcelo spať, ale čosi ma znepokojovalo a mialo.

„Ako sa dostala krv do auta, keď si prešla psa?“

„Ešte dýchal, nuž som ho vzala k zverolekárovovi, ale kým som ta došla, bol mrtvý. Ten pes totiž. Chudáčik úbohy.“

Dot zhasla svetlo, rahla si, ale jej výrečnosť to nezastavilo. Povedala mi, že prehrala v bridži dolár a sedemnásť centov, že Ida Walkerová vyzerala zanedbane, Marie Cannonová výborne a Edith Bauerová...

„Chee sa mi spať,“ vzdyhol som.

Štíchlá — zdala sa mi, že asi tak na minútku. Potom mnou zatriasla.

„Bernie, pozri, vonku ktorí sliedli s baterkou,“ zašepkala.

Svetielkujúce hodiny ukazovali tri hodiny desať minút, čo znamenalo, že som spal asi dve hodiny. Dot si na posteľi sadla a ponad nejasné obrys jej pliec som cez okno videl, že sa okolo vozu pohybuje svetelná škvra.

„Možno chce ukradnuté auto,“ zašepkala.

„Nechala si tam štartovací kľúčik?“

Neprekápalo ma, keď sa priznala, že ho tam veru nechala. S povzdyhom som sa vyterperil z posteľ a pristúpil k oknu. Ten, kto si svietil baterkou — nech to bol ktorolvek — stratal zrejme záujem o auto, lebo odchádzal k ulici.

„Odchádzal,“ poznamenal som s nádejou v srdeci, lebo rád sa vynem ťažkostiam a komplikáciám.

JAN KOPLOWITZ

U ZKOUŠKY

Jan Koplowitz, nar. 1909 ve Slezsku, pokrokový německý spisovatel a novinář. V roce 1933 emigroval do ČSR, v roce 1939 uprchl do Polska a odtud do Anglie, kde pracoval jako kovodělník, odborářský funkcionář a byl činný literárně. Po válce si získal jméno hlavně románem z prostředí hutí „Unter Kumpel Max, der Riese“ (1954). Při jednom ze svých poválečných

pobytů v Československu se náhodně setkal se starým českým soudruhem, který mu předal jeho rukopisy, jež po celou dobu ukrýval na chatě, pečlivě zabalené a chráněné olejovaným papírem. Z nich pak vznikla v roce 1972 vydaná kniha „Geschichten aus dem Oelpapier“, z které jeden příběh přetiskujeme z Květu.

„Co asi chceš?“

„Viem len to, čo chcem ja,“ odvetil som. „Spať.“

Bol som už jednou nohou v posteli, keď pri vchodových dverách zadnčal zvonček. Zmeravel som na posteli a načúval som. Máločko znepokojuj človeka tak ako zvonček, keď zadnčí ráno o tretej.

„To je iste ten zlodaj,“ zašepkala Dot.

Vzchopil som sa.

„Zlodaj necengajú pri devrách.“

„No ktorí to je,“ poučila ma Dot.

Ktorí to určite bol. Zvonček neprestával drnčať. Obliekol som si neobratne župan a natiahol si na nohy papuče, vysiel som do obývacej izby, rozsvietil a otvoril vchodové dvere.

Vstúpil muž s baterkou v ruke, z čoho som usúdil, že je to ten istý, čo sa pred chvíľou obšmiel vonku. Mal skôr bricho než široký hrudník a akúsi pokrčenú tvár.

„Ste pán Bernard Hall?“ spýtal sa.

Prikývol som.

„O čo ide?“

Neodpovedal. Obišiel ma a vstúpil do obývacej izby, poobzeral a, akoby si ju chcel prenajať, a potom uprel na mňa trochu smutný pohľad.

„Môjho syna — Stephena Ricarda — učíte deje- piš.“

„Áno,“ prisvedčil som zvyčajným tónom učiteľa voči rodičom. Bolo to však absurdné, vedť tento chlapík ma iste nevytiahol ráno o tretej z posteľ preto, aby sa so mnou porozprával o školských problémoch svojho syna. Potom som si spomenul, čo mi Stephen Ricardo povedal o otcovom zamestnaní, a hned som spozornil.

„Vy ste detektív,“ povedal som.

„Áno,“ prisvedčil Ricardo a trel si rukou bradu.

„Zdá sa, že vo vašom aute je krv.“

„Na to ste sa dívali baterkou?“

Prikývol.

„Mhm... ktorí sa ju pokúšal zmyť, ale všiakla do koberčeka na dlážke.“

Vtom vošla do obývacej izby Dot. Na nočnú košeľu si obliekla kvetovaný župan.

„To sa týka mňa,“ povedala. „Nemala som ho nechať v kroví, pravda?“

Ricardo si posunul klobúk do týla a niekoľkokrát zažmrkul.

„Priznávate sa, že ste to spáchali?“

„Mala som to oznámiť policii?“ spýtala sa Dot a odbarovala ho odzbrojujúcim úsmievom. „Viete, nechela som mať s tým opletačky.“

„Chápem,“ poznamenal Ricardo mierne. „Viem si predstaviť, že ste nechceli mať opletačky.“ Uprene hľadel na Dot, akoby neveril, že existuje. „Prečo ste to urobili, paní Hallová?“

„Bola to nehoda. Vbehol mi pod auto.“

Ricardo potrasol smutne hlavou.

„To vám nijako nepomôže, paní Hallová. Má rozdrúzanú hlavu, ale iných známkov násilia na tele nie.“

„To nie je možné. Držala som ho v náruči — a hlavu mal v poriadku. Zdalo, sa, že utrpel vnútorné zranenie. Skonal, kym som ho dovezla k zverolekárovi.“

„K zverolekárovi?“ spýtal sa Ricardo a znova zažmrkul.

„K doktorovi Harrisonovi, k zverolekárovi na Mlynskej ulici,“ vysvetľovala Dot trpeživo. „Kam inam by ste šli so psom?“

Ricardo otvoril ústa, ale nevyslovil to, čo chcel povedať. Namiesto toho si zhlobka vzdyhol.

„Porozprávajte mi to všetko podrobne,“ požiadal Dot.

Usadila sa pohodlne do kresla a skržila bez rozpakov pekné nohy. Zapálil som si cigaretu a vtom som si uvedomil, že sa mi trasie ruka. Neveril som ani na okamih, že by ju detektív ráno o tretej zobudil a vypočúval iba preto, že zrazil psa.

„Šla som si dnes večer zahrať bridž k Marie Cannonovej,“ začala Dot. „Asi dva bloky odšialo zbehol mi pod auto malý čierny pes. Nestačila som už zastaviť. Vstúpila som, to užbožiatko ležalo tam v hrozných mukách. Bol to malý psík, celý čierny, s bielymi labkami a bielou škvrou na hlave. Neviem, aká to bola rasa, ale myslím si, že bol v ňom niečo z ratlíka, lebo keď som bola maličká, mala som ratlíka, takého milého, že.“

„Kedy sa to stalo?“ prerušil ju Ricardo.

„Tesne pred pol deviatou. Marie Cannonová záležalo na tom, aby sme k nej prišli o pol deviatej, no ja som odišla z domu iba chvíľu predtým. Vedela som, že sa oneskorím, ale nemohla som nechať zraneného psa ležať na ceste. Vzala som ho do auta a viezla som ho k zverolekárovi.“

„K doktorovi Harrisonovi na Mlynskej ulici,“ poznamenal Ricardo už dosť podráždeno. „Dobrých sedem mil, hoci ste meškali.“

„Viete o zverolekárovi niečo bližšie?“

Ricardo pripustil, že nieve.

„Nemohla som si vybrať,“ vyhlásila Dot. „Ale keď som ho ta dovezla, videla som, že to ubohé zvieria dokonalo. Nemalo zmysel ísť s ním k doktorovi Harrisonovi. Vrátila som sa do East Billfordu a nechala som psa v kroví pri ceste.“

„Presne tak,“ vzdyhol si Ricardo.

Dot sa previnilo začervenalá.

„Uznanávam, že to bolo odo mňa surové, ale bolo už asi desať minút po deviatej a bez mňa nemohli začať, lebo som bola štvrtá do hry. Marie Cannonová by sa bola na mňa nahnevala. A koniec koncov pes už skapal. Pozrela som, či má známku, ale nemal ani obojok. Bol to zrejme zatulaný pes, a naozaj som nevedela, čo mám s ním robiť.“

Po tejto záplave slov zavrádlo ticho. Prerušil som ho tým, že som povedal:

„Pokiaľ viem, ak niekoľký zverolekárov je na policii. Zákon to vyžaduje, či nie?“

BRUNO FISCHER NAJPRV ZAHYNUL PES...

„Mhm.“ Ricardo pozrel letmo na mňa a potom uprel sumtný pohľad znova na Dot. „Zakrvavili ste si šaty, keď ste ho zdvihli zo zeme?“

„To iste nie. Niektorá z mojich spoločníčok by si to bola všimla.“ Zamračila sa. „Tuším vôbec nekrvácať, ale zrejme musel krvácať, lebo keď som sa o niekoľko hodín vrátila domov, videla som vo voze krv.“

„Kde ste toho — mhmm — zabitého nechali?“

„Pri Pine Road, v tom úseku, kde nie je domov. Na tej strane, čo je tá špinavá ulica.“

„Wilson Lane,“ doložil Ricardo.

„Áno, tam. Keď sa ide do mesta, je nedaleko od Wilson Lane na pravej strane husté krovie. Tam som ho nechala.“

Ricardo prikývol a spakruky si trel tvár. Bol to zavádzajúci chlap, trochu bruchať a tučný v tvári, ale výraz jeho pokrčenej tváre ma poťakal.

„Oblečte sa, prosím a podte sa so mnou,“ povedal.

Dotine belasé oči sa rozšírili.

„Hned teraz?“

„Áno.“

„Pôjdem s vami,“ vyhlásil som.

„Prosím.“

Šli sme sa obliecť do spálne.

„Nechápam, prečo nás tak obťahuju kvôli zabitému psovi,“ ponosovala sa Dot, keď sa obúvala. „Pravda, aj mňa to mrzí, ale fahať ludí z posteľ uprostred noci! Prečo ma jednoducho nepokutuje?“

Nepovedal som nič. Od hladu mi bolo takmer zle.

Viezli sme sa ta v Ricardovom sedane, všetci traža na prednom sedadle.

Cestou Dot povedala:

Ku krovu nebola ani celá miša. Na okraji cesty stáli tri autá a v sieti silných elektrických svetiel som videl päť alebo šesť mužov. Stáli na úzkom trávnatom chodníku medzi svahom cesty a hustým krovím. Jeden z nich bol Al Wilcox v policajnej uniforme.

„Toľko chlapov pre zabitého psa,“ poznamenala Dot. Už aj ona sa dovtípila, že zrejme ide o niečo závažnejšie.

Ricardo neodpovedal. Mlčky nás viedol cez cestu. Potom som zbadal, že pod plachtou leží čosi dlhé. Muži stíchli a dívali sa na Dot.

„Pani Hallová, poznávate to miesto?“ spýtal sa Ricardo.

Dot prisvedčila a zavesila sa do mňa. Nepozdávala sa jej veľkosť veci pod plachtou.

„Ukážte jej to, Al,“ povedal Ricardo. Wilcox sa zohol, chytil plachtu za jeden koniec a stiahol ju. Dot zdesena vykrikla. Cítil som, že sa takmer zrútila, držiac ma krčovite za rameno.



„Ved je to — to je predsa Emmett Walker,“ zašeckala, lapajúc vzduch. „Dnes večer som hrala bridž s jeho ženou.“

Bol to naozaj Emmett Walker, ale už nie ten pekný zástupca poisťovne, ktorého sme obaja poznali dlhé roky. Zaschnutá krv mu zlepovala svetlé vlasy a v kľukatých pramienkoch mu stiekla aj po tvári.

„Priky ho, Al,“ požiadal Ricardo ustato. Obrátil sa k Dot, tažko ovládajúc zúrivosť. „Bol zavraždený, pani Hallová...“

„Ale — ale kde je pes?“ spýtala sa Dot zajakavo.

„Psa tu niet, pani Hallová.“

„Ved som ho nechala v kroví.“

„Nie, pani Hallová,“ odvetil Ricardo. „Ovalili ste Emmetta Walkera čímsi po hlave a zabili ste ho. Odvliekli ste ho do svojho auta, priviezli sem a zavliekli do krovia. Tak sa dostala do väčšo voza krv.“

„To nie je pravda!“ Dot sa spätmätala z ohromenia a bola už len rozhorčená.

Vtedy som mal niečo povedať. Mal som sa postaviť na obranu svojej ženy. Ale aj keby sa mi hrdlo nebolo stiahlo tak, že som vôbec nevládal prehovoriť, neboli by som našiel jediné vhodné slovo.

„Siel som tadiaľto, pani Hallová, krátko po deňtej a videl som vás vysť z krovia a sadnúť si do auta. O druhéj som sa viesol znova okolo a vo sietle reflektorov som zbadal, že z krovísk trčí čosi, čo sa podobalo mužskej nohe. Siel som sa na to pozrieť a našiel som ho.“

„No dobré, lenže ja som to neurobila,“ ohradila sa Dot zlosne. „Prečo by som zabíjala Emmetta Walkera?“

„Možno nám to poviete, pani Hallová.“

Dot sa podráždene obrátila ku mne.

„Pokús sa mu to vysvetliť, prosím ťa.“

Zhlbka som vzdychol.

„Samozrejme, že si to neurobila,“ povedal som, ale hlas sa mi triasol.

Ricardo odišiel od nás a radil sa ticho s ostatnými policajtmi. Keď sa vrátil, spýtal sa Dot, čo na bridžovom večierku mala tie šaty, čo má na sebe. Prisvedčila. Potom ma požadal o kľúče od môjho auta a podal ich Wilcoxovi.

„Pod'me,“ povedal Ricardo stroho.

Nepýtal som sa ho, kam ideme, ved som to vedel.

Tentoraz sme boli v sedane štyria. Ricardo viedol, ja som sedel vedľa neho, a Dot vzadu s iným detektívom. Ricardo nestrácal čas. Už za jazdy kládol Dot otázky.

„Kde ste hrali ten bridž?“

„U Marie Cannonovej.“

„Je to manželka Georgea Cannona, toho advokáta?“

„Áno.“

„Kto tam bol okrem vás?“

„Boli sme iba štyria. Okrem Marie a mňa Edith Bauerová a Ida Walkerová.“ Dotin hlas sa trochu nalomil. „Chudera Ida. Kto jej to povie?“

„Už o tom vie,“ odvetil Ricardo. „Veľmi to na ňu nezapošobilo.“

„V poslednom čase sa neznášali práve najlepšie. Povrávalo sa, že jej Emmett — no, že jej neboli celkom verný.“ Dot sa nahla dopred k Ricardovmu týlu a spýtala sa akoby bez dychu: „Myslite, že ho zabilala Ida?“

„Viem, kto ho zabil,“ odsekol Ricardo.

Potom už nikto neprehovoril, kým sme nedošli k okresnému domu, kde bolo aj policajné veliteľstvo a okresná väznica. Dot odviedli do miestnosti na druhom poschodi, ja som sa dostal iba k dverám.

„Urobili by ste najlepšie, keby ste šli domov,“ povedal mi Ricardo. „Vašu panu sme zatkli.“

„Co s ňou cheete — hádam jej ukázať, čo je to treći stupeň?“

Pokrčená tár sa mu trochu usmiala.

„Budeme ju vypočúvať.“

„Má právo, aby bol pri tom obhajca.“

„Isteže.“ Mávol bučiatou rukou. „Telefónna búdka je na konci haly.“

Vošiel som do búdky a vytocil číslo Georgea Cannona. Hlas mal ospanlivý, ale keď som mu povedal, o čo ide, ihned ožil.

„Hned ta príde,“ uistil ma.

Cakal som naňho v hale. Prišiel o desať minút. Bol strapatý a oblek mu visel na krehkom tele ako vrece, ale nie preto, že sa ponáhal. Bol najvýznamnejším advokátom v East Billforde, no vždy vyspelý osumelý a neučesaný.

Stručne som ho oboznámil s podrobnosťami. Keď ma vypočul, tenké pery sa mu stiahli.

„Emmett mal prísť večer po Idu,“ povedal mi. „Čakala naňho u nás až do jednej, potom som ju odviezol domov. Myslim, že ho podozrievala, že je niekde s inou ženou. A celý ten čas bol mŕtvy.“

„Načo tu takto stojíme?“ nadhodil som. „Kto-vie, čo vystrájajú s Dot.“

„Voči žene nebudú suroví. Počkajte tu na mňa, Berní.“

Zaklopal na dvere, ktorími odviedli Dot. Pustili ho.

Chodil som v práznej hale sem a ta celú hodinu, kým sa George vrátil. Namosúrene potriasol hlavou.

„Odviedli ju hore do celý inými dverami. Ešte proti nej nevzniesli obžalobu. Sú v tom nejasnosti.“

„Ako to vyzerá?“

„To sa zatial nevie,“ odpovedal, nedivajúc sa mi do očí. „Ak sa ukáže, že krv v aute je psia, ich nepríame dôkazy neobstoja.“ Potľapkal ma po chrbe. „Nemá zmysel motať sa tu. Chodte radšej domov a vyspite sa.“

Odviezol ma domov. Už svitalo. V rannom šere som videl, že pred domom nestojí moje auto. Vzala si ho polícia, lebo to bol dôkaz. Môže znamenať život, alebo smrť.

Dom bol strasne prázdný. Vošiel som do spálne. Na konci posteľe ležala Dotina nočná košeľa. Spomenul som si, že pred niekoľkými hodinami som videl, ako si ju obliekala, a naozaj nikto sa nemohol menej podobať žene, ktorá práve niekoho zavráždila.

Neurobila to. Ved to povedala, Bola často roztržitá a rečná, ale nikdy mi neluhala.

Ale doteraz nemala nikdy príležitosť luchať kvôli vražde...

Prehodzoval som sa na posteli asi hodinu a potom som ešte hodinu nepokojo spal. Prebudiol ma drnčanie zvončeka pri dverách. Bol to Herman Bauer. Vyučoval na tej istej škole ako ja. Jeho žena Edith bola Dotinou priateľkou.

Herman, zavalitý a zvyčajne veselý, bol zamračený a rozpačitý. Vraj sa u mňa zastavil cestou do školy, aby mi povedal, že ich polícia oboch vypočúvala.

„Vytiahli nás z posteľe ráno o pol siedmej. Vyptovali sa Edith na včeraší bridžový večierok. Kedy ta Dot prišla, kedy odišla, či bola stále v dome atď. Pýtali sa aj na to, nakoľko sa Dot a Emmett poznali.“ Rozpačite hladkal okraj klobúka. „Nepovedali sme im, že Dot chodila s Emmetom.“

„To bolo dôvod,“ namietol som. „Ešte predtým, ako sme sa zasníbili.“

„Pravdaže.“ Herman sa uprene díval na prsty na klubúku. „Lenže polícia to možno nepochopí.“ Podišiel k dverám. „Ak vám môžem niečim pomôcť, len mi to povedz.“

Keď Herman Bauer odišiel, stál som dlho na jednom mieste. Už si o tom utvoril mienku práve tak ako všetci ostatní. A utvorila si ju iste aj polícia. Nemohol som si byť istý, že nemajú pravdu.

Vzchopil som sa a pristúpil som k telefónu, aby som zavola do školy, že dnes, a možno až do konca týždňa, nepridem. Kým som začal vytáčať číslo, telefon zazvonil.

Ohlásil sa George Cannon a povedal mi:

„Počujte, Bernie, mohli by ste prísť hneď k štátному zástupcovovi?“

„Niečo nové?“

„Áno, ale nie je to dobré. Urobili rozbor krví vo vašom aute.“ Odmlčal sa a potom dutým hlasom dodal: „Je to Rudská krv a súhlasí s Walkerovou krvnou skupinou.“

Tým sa stráca posledná nádej, pomysel som si, keď som položil slúchadlo. Policajné výsetrovanie ukázalo, že Dotina historka o psovi je výmysel, a ak je nepravdivé toto, nie je pravdou nič, čo povedala.

Obliekol som sa a vyšiel z domu. Moje auto bolo v rukách policie, a tak som musel ísť k okresnému domu pešo.

V pracovni štátneho zástupcu bol detektív Ricardo a George Cannon. Štátny zástupca John Fair patril medzi tých politikárov, čo potľapkávajú Rudí po chrbe a nikdy nezabúdajú stisnú každému voličovi srdceľne ruku, ale keď som vošiel do jeho kancelárie, len vžádzal kľavou, zostať sedieť v kresle a hneď začať:

„Rozbor krví vo vašom aute nenecháva pochybnosti o vine vašej ženy. Keď odišla z domu, trvalo jej štyridsať minút, kym došla na bridž, hoci je to len niečo vyše milie. Vieme už, že sa neoneskorila preto, že zabilala psa a odviezla ho k domu doktora Harrisona a späť. Vymyslela si tú za vlasy pritiahnutú historku preto, aby vysvetlila oneskorenie ako aj krvavé škvíry v aute. Zrejme sa zisla s Emmetom Walkerom a zabilala ho nejakým typom predmetom pravdepodobne vtedy, keď s ňou sedel v aute.“

„Kedy Walkera zabili?“ chytil som sa poslednej slamky nádeje. „Ak totiž umrel po jej prichode na bridžový večierok...“

Ricardo pokrútil ľahko hlavou.

„Policajný lekár to nemôže stanoviť tak presne. Podľa jeho mienky Walker zomrel včera v noci medzi deviatou a pol jedenástou, možno o pol hodiny skôr alebo neskôr.“

„Čo vraví moja žena?“ spýtal som sa neisto.

Fair mykol podráždene plecom.

„Hoci dôkazy sú vlastne nezvratné, nástojujú na svojej hľajpe historikę o psovi. Je veľmi hlavatá a veľmi pochabá.“ Vstal a okolo stola podišiel ku mnemu. „Počujte, Hall, nie som proti nej zaujatý. Zistili sme, že ona a Walker boli kedysi milenci. Nerád vám to vratím, ale zdá sa, že až do včerajska neprestala byť jedinou z jeho milenieč.“

„Nie!“ počul som sa skríknut.

„Ešte sme jej to nedokázali,“ pripustil Fair. „Ale to vysvetľuje motív vraždy. Povedzme, že ho udrel zo zúriavej žiarlivosti. Vtedy nebudeme trvať na obvinení, že vraždu spáchala z nízkych pohnutok. Pozhovájte sa s ňou, Hall. Presvedčte ju, že úplne priznanie jej pomôže.“

„Do väzenia,“ dodal som trpko. „Roky a roky vo väzení — to je nukate.“

„Je to lepšie ako elektrické kreslo,“ povedal Fair mierne a vrátil sa za stôl.

Odtedy, čo som vošiel do pracovne štátneho zástupcu, George Cannon nepovedal ani slovo. Bol našim právnym zástupcom, spýtal som sa ho teda, čo o tom súdi.

(pokračovanie v budúcom čísle)

Během kurzu jsme poznali, že Nobby byl přes tyto zvláštnostky nejlepším kolegou, dobromyslným a ochotným pomocí. Dnes však, v tento první den, nám připadal všeobecným a pro nás osudným mužem. On to byl, kdo prováděl konečné zařazení do skupin A, B a C. A bylo nejlepší vysvědčení a C znamenalo: neschopen pro kvalifikovanou práci, bude zařazen jako pomocný dělník. Nobby se kochal na našem napětí. Dobре o něm věděl, a proto jej můj soused zlobil. Byl to malý, lehce prošedivý muž s kulatou hlavou a vlasy do ježka. Jeho vysoké čelo se nevraštělo starostlivě, hleděl lhostejně a znuděně a čmáral po pijáku. I mne uváděl můj soused do rozpaků, jako kdybyste byl za jeho výraz mohl.

Však ještě uvidíme, mysel si zřejmě Nobby a stáhl jednu z černých tabulí dolů, takže druhá vyletěla po kladkostroji vzhůru.

A tam byly naše úkoly, šestnáct jich bylo. Začínalo to kombinovaným úkolem, sestávajícím ze sčítání, odčítání, dělení a násobení. Pak přicházely výpočty zlomků, aritmetika a algebra, geometrie a trigonometrie. Těžké výpočty úhlů, obsahů ploch a balistikálních drah stály na konci.

Žalostné „Jéé!“ se ozvalo místnosti. Rychlým postranním pohledem na souseda jsem zjistil: začal hned psát. Lhostejně vzhledl, když nás Nobby uklidňoval: „Žádný spěch! Máte na to šest hodin. Po třech hodinách je poslední přestávka: nejlip, když začnete

s těmi nejjednoduššími, to vám dodá odvahy“.

„Tím nezačnu,“ rozhodl jsem se. „Když vyřeším těžkou úlohu —

TADEUSZ ŚLIWIAK

SEPTEMBROVÁ RAPSÓDIA

Na svitaní prebudili sme sa do vojny
Napadnutí vo vlastnej zemi
Odkázaní iba na seba
Pod fažkým nebom od hukotu strojov
Šli sme so železom na železo
Odrážajúc tankové útoky

Ich vodcom, ich generálom
Bola smrť v drilichovej rovnošte
Ona je vždy blízo vojakov
Ona je s nimi v zákopoch i na poli
Ona vyhľáva každú bitku
A keď pije vodu z prestrelených prílbov
Nemôže uhasiť svoj smäď

Ich ruky chtivé streľby
Množil guľomet
A keď zmlčkol — vytiahli šable
Abi tali do pohyblivého horizontu

Slnko — septembrové slnko
Zaostrovalo oheň ich zbrani
Keď obloha zostupovala nad nich čoraz nižšie
zacláňali ju čečinou

V lesoch hľadali pomoc
No les im odpovedal hlasom výra
Krvácal živicou
A všetko čo im mohol poskytnúť
To bola len biela bandáž brezovej kôry
Na severe

V zovretej od bôlu pästi Westerplatte
Končila sa nádej
Pancierová socha presily — Schleswig-Holstein
Posielala z mora ohnívne rozsudky

Vojak zasiahnutý guľkou hynie
Ale na tých pätnásťich
Keďko ton ocele musel vrhnúť nepriateľ

Dnes — keď sa už na roky ráta
Čas od vysokého ohňa vojny
Keď z bitevných polí vietor odvial dym
Keď obloha sa nezajakáva vyzváňaním
Keď na brehoch tej obrovskej rany
Zaschla páliaca soľ

Dnes —
Vysoko zodvihnite pamiatku oných dní
Pamiatku plnú jaziev

Podte Vojaci Septembra
Podte na Námestie padlých
Nech stoji tieň vedľa tieňa

Aká hlboká je noc pamiatky
S tou jednou jasno svietiacou hviezdom —
Poľskom

Svedomie

Ten kameň pohol lavínu
kresal oheň
zabíjal
šíril kruhy na hladine
v skle násilim otváral hviezdu
ležal na stole poľného súdu
zaťažujúc listinu odsúdených
aby ju nedovial vietor
Ten kameň mal dlhú história
kým spadol zo srdeca

Preložil VLASTIMIL KOVALCÍK

VARŠAVA 74 ZDVIHLA SA Z RUÍN A SPÁLENISK

Na snímke: centrum hlavného mesta. Pohľad na Palác kultury a vedy a na Východnú stenu (ul. Marszałkowska).

Snímka: Z. Siemiaszko



via Cyril a Metod preložili do slovienskeho jazyka — ktorým sa hovorilo na okolí Solína — časti písma svätého a vytvorili preň abecedu, čím položili základy slovenského vzdelenia a kultúry. Názov Sloven sa zachoval do dnešných čias vo vzťahu k Slovákom v pomenovaní krajiny — Slovensko a v pomenovaní príslušníčky slovenského národa — Slovenka. Mužský príslušník sa nazýva „Slovák“, no tento výraz vznikol historicky dosť neskoro — až v 15. storočí a je českého pôvodu. Pre zaujímavosť možno spomenúť, že časť juhovýchodnej Moravy, ktorá tvorila so slovenskými krajinami základ Veľkomoravskej ríše, sa nazýva „Moravské Slovácko“.

Ako určitú zaujímavosť, ktorá svedčí o historickej veľmi úzkykh vzäzkoch medzi slovanskými plemenami, možno uviesť niektoré kmeňové mená, ktoré sa vyskytujú v rozličných slovanských krajinách: tak Srbí sú v Juhoslávii, no aj v NDR: Lužickí Srbi, Chorváti sú v Juhoslávii, no bol ešte aj kmeň Bielych Chorvátov, ktorí sídlili na sever od Karpát, a podľa názoru niektorých vedcov Gorali sú ich potomkami. Poľania, ktorí dali meno Poľiakom, sa osadili v dnešnom Poľsku spolu s Vislanmi, Mazovanmi, Pomoranmi, Slezanmi, no boli ešte jedni Poľania pri Dnepri, ktorí spolu s Tivercami a Uličanmi boli predkami Ukrajincov.

Ešte k jednej zaujímavosti: všetky slovanské národy si zachovali svoje mená až na Bulharov, ktorí prijali meno svojich podmaniteľov — altajského národa Bulharov, ktorý sa v 7. storočí prestahoval od strednej Volgy na Balkánsky poloostrov, tu si podmanil slovanské kmene, no po dvoch storočiach sa poslovančili.

A teraz mená slovanských národov:

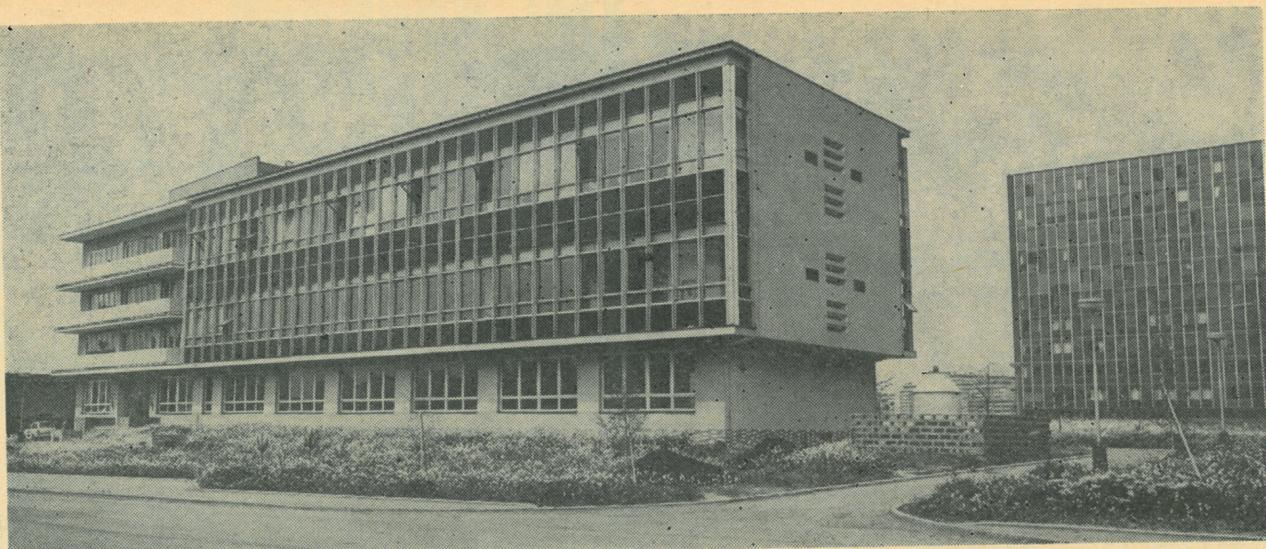
PÓLSTINA SLOVENČINA ČEŠTINA

Rosjanin,	Rus,	Rus,
Rosjanie,	Rusi	Rusové
Rosja	Rusko	Rusko
Bialorusin	Bielorus	Bělorus
Bialorusini	Bielorusi	Bělorusové
Bialoruś	Bielorusko	Bělorusko
Ukrainiec	Ukrajinec	Ukrajinec
Ukraińcy	Ukrajinci	Ukrajinci
Ukraina	Ukrajina	Ukrajina
Polak	Poliak	Polák
Polacy	Poliaci	Polsko
Polska	Poľsko	Poľáci
Czech	Čech	Čech
Czesi	Česi	Češi
Czechy	Čechy	Čechy
Slowak	Slovák	Slovák
Slowacy	Slováci	Slováci
Slowacia	Slovensko	Slovensko
Slowaczka	Slovenka	Slovenka
Sloweniec	Slovinec	Slovinec
Slowenicy	Slovinci	Slovinci
Slowenia	Slovinsko	Slovinsko
Chorwat	Chorvát	Charvát
Chorwaci	Chorváti	Charváti
Chorwacja	Chorvátsko	Charvátsky
Serb	Srb	Srb
Serbowie	Srbi	Srbové
Serbia	Srbsko	Srbsko
Macedończyk	Macedóneček	Makedonec
Macedończycy	Macedónici	Makedonci
Macedonia	Macedónia	Makedónie
Bulgar	Bulhar	Bulhar
Bulgarzy	Bulhari	Bulhaři
Bulgaria	Bulharsko	Bulharsko

KUDIA UROKY UDALOSTI

SEPTEMBER – ZÁŘÍ

- 1.9.1939 — vpád hitlerovského Nemecka do Poľska. Začiatok druhej svetovej vojny,
1.9.1974 — začali sa prvé prednášky na banskej vysokej škole v Banskej Štiavnici na Slovensku,
1.9.1839 — narodil sa Václav Vlček, český spisovateľ a novinár (um. 17.8.1908),
1.9.1894 — umrel Vojtěch Náprstek, český národný buditeľ, zakladateľ Náprstkovho múzea (nar. 17. 4.1826),
1.9.1949 — spojením odbojárskych organizácií vznikol ZBoWiD,
1.9.1949 — vznikla Slovenská filharmonia,
1.—8.9.1974 — VII. medzinárodný festival folklóru horských oblastí v Zakopanom,
2.9.1794 — narodil sa Michal Rešetka, bernolákovský spisovateľ, vydavateľ a osvetový pracovník (um. 9.5.1854),
2.9.1945 — kapitulácia Japonska. Koniec druhej svetovej vojny,
3.9.1939 — Veľká Británia a Francúzsko vypovedali vojnú Nemecku,
3.9.1969 — umrel Ho či Minh, zakladateľ KS Indočíny, prezident VĽDR (nar. 19.5.1890),
4.9.1809 — narodil sa Juliusz Słowacki, poľský romantický básnik (um. 3.4.1848),
5.9.1944 — nacistickí okupanti vypálili hrdinsky sa brániacu obec Teigart (teraz Svermov) na Slovensku,
6.9.1944 — dekrét PKWN o roľníckej reforme,
6.9.1944 — do bojov pri Przemyšli bola zasadnená po bochu Sovietskej armády 2. čs. samostatná paradesantná brigáda sfomovaná v Jefremove v ZSSR,
7.9.1899 — umrela Karolina Svätá, česká spisovateľka a bojovníčka za zravnoprávnenie žien (nar. 24. 2.1830),
7.9.1939 — kapitulácia Westerplatte po sedemdnäovej obrane,
7.9.1939 — prvá masová poprava Poliakov v Bydgoszczi,
7.9.1949 — vyhlásenie Nemeckej spolkovej republiky,
8.—27.9.1939 — obrana Varšavy,
8.9.1944 — začiatok bojov sovietskych a československých vojsk o Dukelský priesmyk po poľskej strane Karpát,
8.9.1974 — ústredné dožínkové slávnosti v Poznani,
9.—20.9.1939 — bitka nad Bzrou, najväčšia počas septembrovej kampane,
9.9.1944 — osloboodenie Bulharska, národný sviatok,
10.9.1944 — v boji s Nemcami zahynul Marian Buczek, činiteľ KSP (nar. 26.9.1896),
11.9.1944 — KRN schválila zákon o národných výboroch,
12.9.1942 — začiatok bitky o Stalingrad (dnes Volgograd),
13.9.1894 — narodil sa Julian Tuwim, významný poľský básnik, satirik a prekladateľ (um. 27.12.1953),
14.9.1944 — osloboedenie Pragi — varšavskej štvrti na pravom brehu Visly,
15.9.1859 — umrel Václav Kliment Klicpera, český dramatik a spisovateľ (nar. 23.11.1792),
16.9.1944 — Slovenská národná rada v Banskej Bystrici utvorila Hlavný štáb partizánskych oddielov na Slovensku,
16.9.1944 — začali boje 3. divízie 1. armády idúcej na pomoc varšavským povstalcom na Czerniakowskej a Žoliborskej,
16.—19.9.1944 — bitka AL v Suchedniowských lesoch v okrese Skarżysko Kamienna,
17.9. — Deň československého letectva,
18.9.1919 — narodil sa Jan Krasicki, pseudo Kazik, činiteľ robotníckeho hnutia, spoluzakladateľ ZWM (zahynul 2.9.1943),
19.9.1904 — narodil sa Paweł Finder, generálny tajomník ÚV PRS (zahynul 26.7.1944),
20.9.1888 — narodil sa Martin Benka, významný slovenský maliar
20.2.—2.10.1939 — obrana Helu,
20.9.1944 — sovietske a československé vojsko, po tažkých bojoch oslobođilo mestečko Duklu v Rzeszowskom vojvodstve,
21.—29.9.1974 — medzinárodný festival súčasnej hudby Varšavská jeseň,
23.9.1939 — umrel Sigmund Freud, rakúsky psychológ a psychiater, tvorca psychoanalýzy (nar. 6.5. 1856),
24.9.1824 — umrel Pavel Valaský, slovenský literárny historik (nar. 29.1.1742),
24.9.1944 — v Lubline sa konala organizačná schôdza Demokratickej strany,
25.9.1924 — umrel Karel Burian, český operný spevák (nar. 12.1.1870),
25.9.1949 — užnesenie o zjednotení ľudového hnutia v Polsku,
25.9.1964 — Ľudový front oslobođenia Mozambiku začal podnes trvajúci boj s portugalskými kolonizátormi,
25.—29.9.1974 — VI. medzinárodný festival súborov piesni a tanca v Zielonej Górze,
26.9.1849 — narodil sa Ivan P. Pavlov, významný ruský fiziológ (um. 27.2.1936),
26.9.1944 — bitka jednotiek AL s hitlerovcami v Przysutkých lesoch v Kieleckom vojvodstve,
27.9.1814 — zostrojil anglický inžinier Georges Stephenson (1781—1848) prvú parnú lokomotívnu na svete,
28.9.1864 — založenie Medzinárodného spolku robotníkov — I. Internacionály,
29.9.1904 — narodil sa Nikolaj A. Ostrovskij, sovietsky spisovateľ (um. 22.12.1936),
29.9.1944 — bitka jednotiek AL pod Gruszou, okr. Końskie.



PRAHA

SE

MODERNIZUJE

U tisíciletého města jako Praha jsou dvě, tři desetiletí velmi krátká doba. A přece poslední léta znamenají pro město obrovské změny.

Před volbami koncem roku 1971 dostaly perspektivy města docela konkrétní podobu ve volebním programu Národní fronty na pátu pětiletka, na léta 1971–75.

Ve zkratce některé úkoly a jejich plnění:

BYTY: Plán předpokládá během pěti let výstavbu 40 000 bytů. Roční plány jejich výstavby

se celkem plní. Do roku 1975 zbývá postavit 18 200 bytů.

DOPRAVA: Stavba metra ve městě s toliku historickými objekty a značnými výškovými rozdíly je velmi obtížná. První linka měla být předána veřejnosti 1.7.1974. Zkušební provoz byl úspěšně zakončen a metro slouží cestujícím od 9. května.

Úspěšně pokračuje stavba II. severojižní magistrály. Její hotový úsek navazuje na první část dálnice ve směru Praha–Brno.

Dokončena byla elektrifikace další předměstské železniční

trati, úsek Praha–Beroun (41 km).

Realizuje se postupně projekt R, který reguluje dopravu v překrvném centru města. Organizuje se parkování, další ulice se vyhrazují jen pěším. Už 184 křižovatek je opatřeno světelnými signály. V roce 1970 jich bylo jen 47. Přibyla i autobusových linek hromadné dopravy. V roce 1971 jich jezdilo 74, loni 86.

VODA: V roce 1972 se napojil nový zdroj vody z řeky Želivky o síle 2 468 litrů pitné vody za vteřinu. Loňský suchý rok zásobování vodou neohrozil a

mohlo se začít s rekonstrukcí a rozšířením podolské vodárny.

TELEFONY: Podle plánu mělo být do konce roku 1975 v Praze 480 000 stanic. Už v roce 1973 jich bylo 481 000.

HOTELEXY: Během pětiletky přibude 1 300 lůžek. Hotel Intercontinental s 825 postelemi a 1 428 místy v restauračních místnostech bude otevřen letos.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ: Ročně se zalesňuje 30 hektarů. V pražských sadech přibylo 2 000 lavic. Byly zřízeny tři areály zdraví, každému přístupné „tělocvičny“ v přírodě.

NA SNÍMCÍCH:

Nahoře: obvodní telefonní ústředna

pro 10 000 účet

Vlevo: na lince praž

První úsek mě

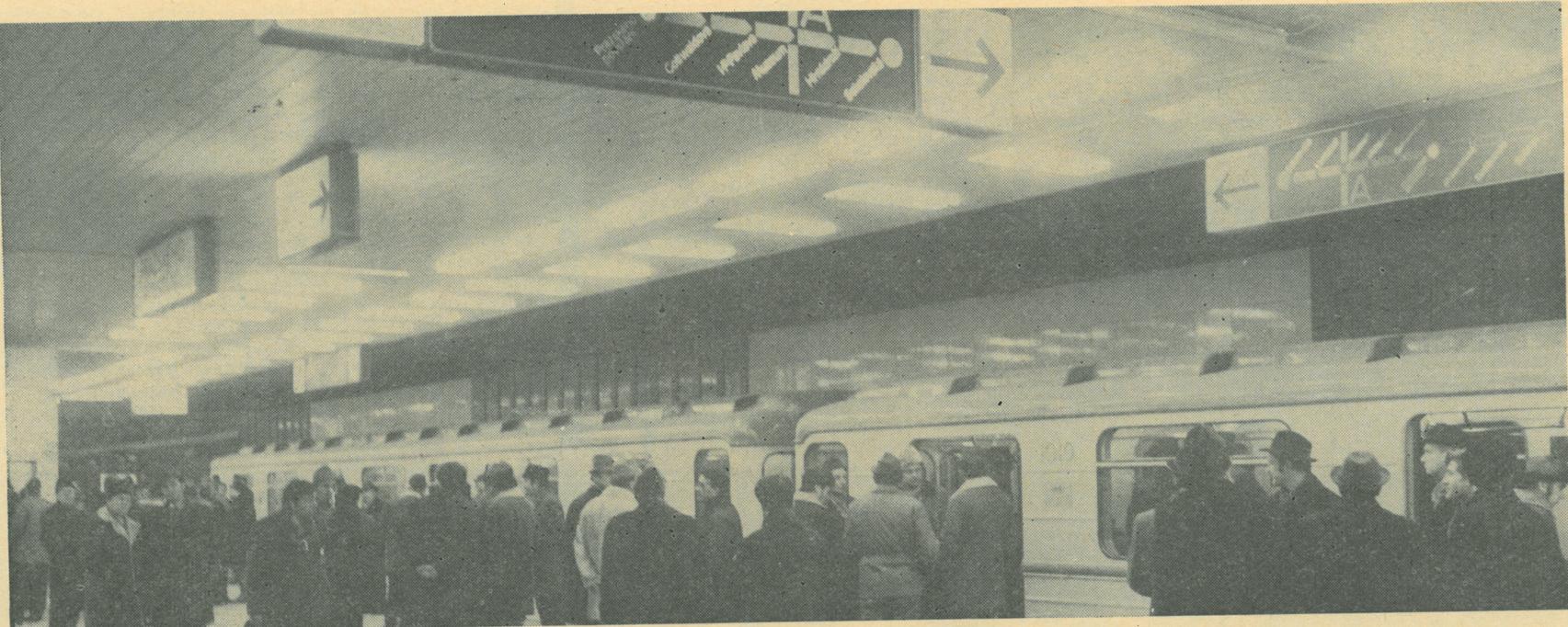
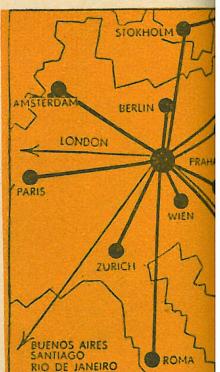
Vpravo: novostavba

studia na Kavčích den zahájení pravidelného vysílání 9.V

dia veřejně

VZDÁLEN

AMSTERDAM
BEOGRAD
BOMBAY
BUKURESTI
BUDAPEST
CAIRO
HELSINKI
LONDON
MOSKVA
PARIS
RIO DE JANEIRO
ROMA
STOCKHOLM



SPIŠSKÝ NÁRODNÝ HRDINA



KPT. JÁN NÁLEPKA
HRDINA ZSSR

Medzi hrdinami čs. protifašistického odboja za druhé svetové vojny má svoje miesto vlastenec a internacionálista, slovenský učitel — Ján Nálepka. Získal ho svojou činnosťou v partizánskom hnutí na Ukrajine a v Bielorúsku počas Veľkej vlasteneckej vojny národom Sovietského zväzu. Za jeho odvahu pri plnení úloh a za zásluhy o rozvoj partizánskeho hnutia na Ukrajine mu Prezidium Najvyššieho sovietu ZSSR udělilo titul — Hrdina Sovietského zväzu. Toto vysoké vyznamenanie dostal ako prvý príslušník slovenského národa.

Ján Nálepka sa narodil 20. septembra 1912 v Smižanoch na Spiši. Učiteľský ústav absolvoval roku 1931 v Spišskej Novej Vsi. Ako učiteľ-vlasteneč vychovával mládež v pokrokovom duchu na učiteľských pôsobiskách v Maríkovej a Stupave. Prítom sa intenzívne zapájal do politického diania, uvedomovacej a osvetovej práce medzi robotníckou mládežou a dedinskou chudobou, za čo bol neraz šikanovaný zo strany Rudákov. V Maríkovej sa dostával do styku s organizovaným robotníckym hnutím, rozširuje svoj politický obzor a upevňuje pokrokové názory. V rôznych článkoch a prejavoch otvorené kritizuje vykorisťovateľský spoločenský poriadok, odmieta a pranieje demagogickú ideológiu Rudákov a ich separatistické snahy. Vyjadruje svoje hlboké presvedčenie o existencii dvoch rovnoprávnych národov Čechov a Slovákov v jednom nedeliteľnom štátne.

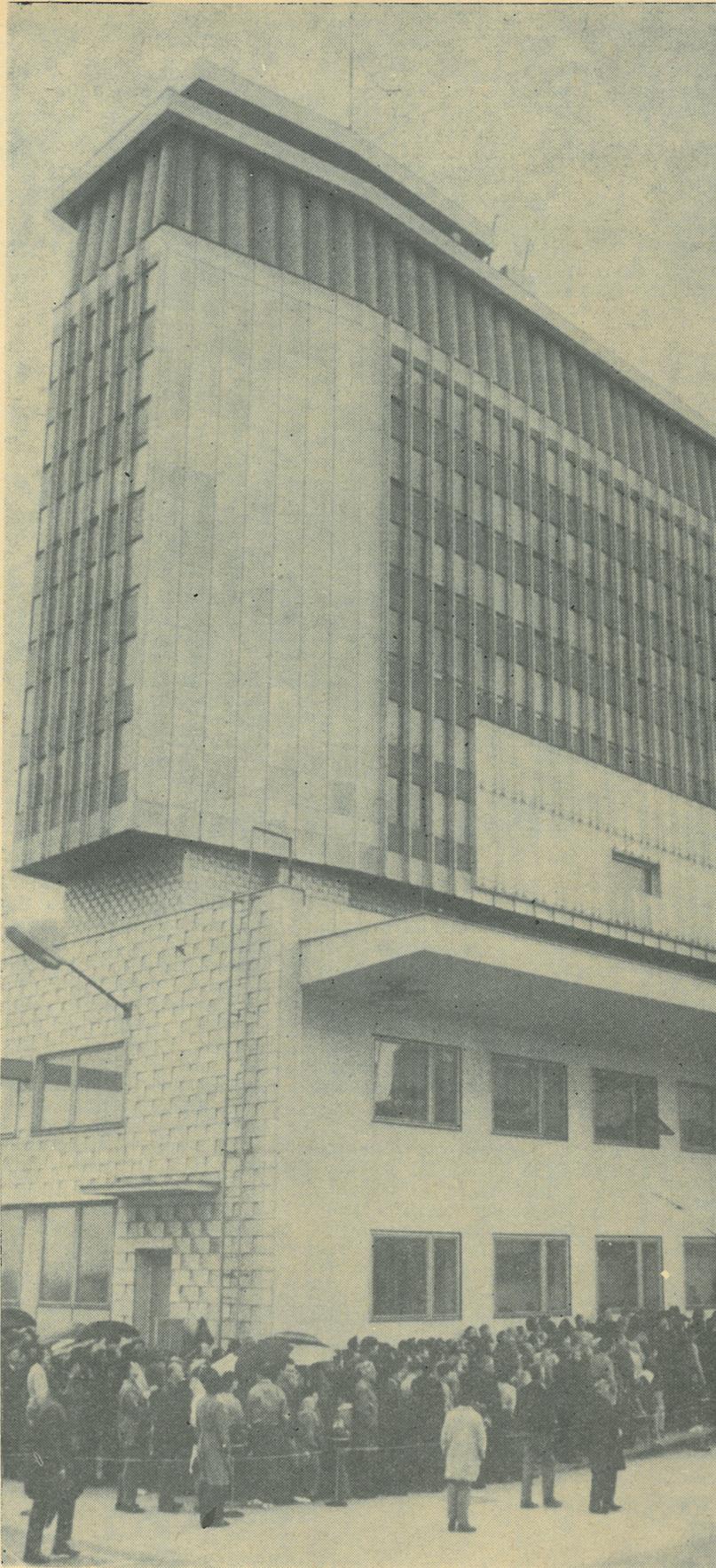
Ján Nálepka patril k príslušníkom armády s pokrovkovými demokratickými a revolučnými názormi, na ktorých sa orientovala intenzívna politická a organizátorská činnosť illegálnej komunistickej strany a pomocou ktorých sa podarilo morálne rozložiť a podlomiť bojaschopnosť slovenskej armády na Východnom fronte a zorganizať prechody k sovietskym partizánom. Tajomný kapitán Repkin (krytie meno Nálepku) všemožne pomáhal civilnému obyvateľstvu na okupovanom území a spolupracoval so sovietskymi partizánmi, odovzdával im dôležité

vojenské informácie o nemeckých jednotkach a nimi pripravovaných akciách proti partizánom. Nadviazal pritom spojenie s generálom Saburovom, veliteľom Spojených partizánskych oddielov Žitomírskej oblasti. Nálepka ilegálnu činnosť a spoluprácu so sovietskymi partizánmi, so sovietskom ilegalitou a partizánskym velením od polovice roku 1942 mala svoju dôležitosť a význam nielen pre žitomírske partizánske hnutie, ale i pre velenie Červenej armády. V činnosti ilegálnej skupiny sa Ján Nálepka prejavil ako schopný organizátor a odvážny veliteľ.

K sovietskym partizánom prešiel Ján Nálepka so skupinou svojich spoluobojníkov na priamu výzvu generála Saburova 15. mája 1943, keď mu hrozilo zatknutie. 18. mája sa na jeho žiadosť utvoril československý partizánsky oddiel v Sovietskom zväze ako samostatná bojová jednotka podriadená priamo gen. Saburovovi. Tento čin vyjádralo nielen Nálepkoovo zmýšľanie, ale aj zmýšľanie príslušníkov jeho oddielu. Tu sa prejavilo jeho vlasteneckvo i jeho politické presvedčenie, že nezávislosť, slobodu a šťastie slovenského ľudu možno zabezpečiť len v pevnom zväzku s českým národom po boku Sovietskeho zväzu v novom štátom zriadení, v ktorom bude vláduť pracujúci ľud.

Kapitán Ján Nálepka-Repkin bol vynikajúcim partizánskym veliteľom. Dokázal to v rôznych bojových úlohotách, diverziách, v prieskumnej i spra-

U ZKOUŠKY



(dokončení ze str. 5)

mu obtloustlému muži musí být obtížné soustředit se na dávno zapomenuté školní úlohy. Ale jak ten člověk při tom může být tak netečný!

Zase jsem se vrátil ke své úloze. Nečinnost souseda v lavici mne zneklidňovala, ale pak se mne zase zmocnil zájem a napětí a zapomněl jsem na okolní svět. Konečně tu stál čistě podtržený výsledek. Zkouška souhlasila. Půl druhé hodiny mi ta úloha zabrala, zjistil jsem zděšeně. Co teď?

Zdálo se mi to jen, nebo na mne soused hleděl posměšně skrz své tlusté brýle? No, počkej, pomyslel jsem si vztekle, budeš pomocný dělníkem, můj milý!

Ted' jsem se pustil do lehčího výpočtu. Je nutno šetřit se silami. Noby hleděl zmateně na mého souseda, pak na něj povzbudivě zamrkal, ale neúčinkovalo to. Mezitím jsem dokončil druhý úkol. Ted' jsem se chtěl odvážit na balistiku, komplikovaný příklad s úhly. To proto, že jsem si s radostí vzpomněl na včerejší článek, v němž se psalo o úspěšném hromadném nasazení sovětského dělostřelectva u Minska. Každý den, o který se urychlí Hitlerova porážka, zachrání tisícům krajanů život, pomyslel jsem si.

Nobby kráčel podél lavic, zastavil se u mne, naklonil se nad můj sešit a kývl. Lehce mne chopil za rameno a řekl: „Co myslíte, začne váš soused konečně pracovat, až se posilní? Za tři minuty je polední přestávka.“

Zazněl zvonek. Nobby čekal, až všechni žáci opustili místnost. „Abych nepřišel do pokušení pomoci té černovláse“, šklebil se. Měl jsem tu tedy soka, jeho žert jasné patřil Marii. V příštím okamžiku jsem Nobbymu všechno odpustil. Z kapsy jeho pláště vyčuchovaly noviny. Poznal jsem formát a tisk. Byl to „Daily Worker“, noviny anglické komunistické strany.

Nobby si mého pohledu všiml. Přistoupil blíž a řekl tiše: „Pozoruhodné, jak se bolzáni bez mnoha slov navzájem poznají. Chceš ty noviny?“

Můj soused přešel kolem nás. „Komický chlap!“ poznamenal můj učitel, „nevím, co z něj mám udělat.“

Trochu jsme se opozdili. Kantýna byla obsazena. Hledal jsem rychle

své označené místo, ale židle před ním chyběla. Zrovna jsem chtěl zvolat „Kdo to dělá hloupé vtipy?“ když mi Marie pokynula: „Vedle mne je volné místo! Pojdete zatím sem!“ Seděla u další řady stolů a věřte mi, nemusela dlouho čekat. Byli jsme trochu namačkáni, proti čemuž jsem určitě nic nenamítal, ale správce kantýny se zeptal, když šel kolem: „Proč sedí v téhle řadě šest osob?“ Těšilo mne, jak Marie dokázala zrudnout. Můj soused seděl na konci stolu. Bez mnoha slov vzal židli, postavil ji na volné místo a stoupil si do fronty na jídlo. Tady se mi líbil víc než v lavici ve třídě.

Mnohem přátelstěji než předtím jsem na něho hleděl, když jsme se opět dali do práce. Zdálo se také, že je v trochu lepší náladě a doufal jsem, že teď konečně začne řešit početní úlohy. Ale byl jsem zklamán. Asi po hodině soustředěné práce se všechny hlavy zvedly při novém, nečekávaném zvuku. Můj soused chrápal. To už bylo i pro dobrosrdčného Nobbyho příliš. Energickým krokem byl u nás, zatíasl spáčem, až ho probudil a namáhal se zůstat klidným: „Víte, kolego, tady to pro vás asi nemá žádný význam. To přece není hanba, když člověk něco nedovede, a vůsude jinde je práce dost.“

Soused mu podal sešit a prohlásil s bohorovným klidem: „Proč, prosím? Já jsem přece počítal!“ Učitel rozevřel sešit, žáci se shlukli kolem. Byly tam úkoly, napsané drobounkými přesnými ciframi a hned za nimi — vyřešení všech šestnácti příkladů bez přepočítávání, zkoušek, bez přibíraných logaritmů a odmocnin: úloha a hned za ní řešení. Nobby přejízděl prstem podél celé jediné strany — my jsme popsalí víc než tucet stránek — a zvolal, rudý v obličeji: „Odkud jste si obstaral ty výsledky?“

Malý muž na něj hleděl nechápavě. Nobby se ptal dál: „Čím jste v soukromém životě?“

Znělo to jako přísný výslech vyšetřujícího soudu.

Tázaný odpověděl tvrdou, pracnou angličtinou: „Profesorem matematiky na Karlově universitě v Praze!“

Přeložil KAREL NEBSKÝ

Veľmi som sa naťakala, pretože som mu uverila. Ale Nemec, naťastie, nemal pravdu, len predpokladal, že Nemci Kojšovo už vypálili, pretože sa na to chystali.

O niekoľko hodín k mojim pánom prišli ďalší Nemci. Vojaci žiadali pilku, sekru a petrolejovú lampa. Hovorili, že idú do Kojšova. Pretože som bola naučená posúchať na slovo, v strachu som hned šla pre žiadane veci. To som si dala! Stále som totiž predstierať, že nerozumiem po nemecky, a takto som sa prezradila! Nemec si to okamžite všimol. Dnes neviem ako, ale napokon sa dal prehovoriť, že po nemecky skutočne nerozumiem, a tie veci som priniesla len preto, že som to vyrozumela z jeho posunkov... Nemec potom hovoril o tom, že ráno obsadia Kojšovo, vypália ho, Rudí naženú do kostola, podmínajú ho a vyhodia do vzdúchu.

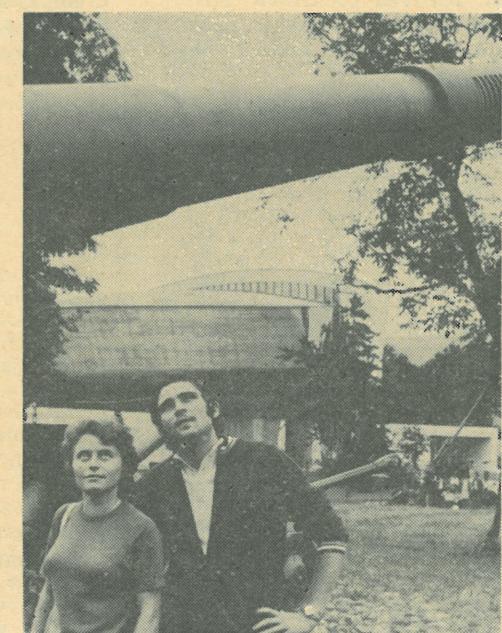
Podarilo sa mi to ešte večer oznámiť partizánom. Nemci sice do Kojšova prišli, podmínovali kostol aj s Rudmi, ktorí boli vnútri, ale vyhodili ho do vzdúchu sa im už nepodarilo. Ešte dnes počujem slová nemeckých vojakov, ktoré sa niesli od úst k ústam:

— Rusi idú a je ich veľmi veľa! Nemci sa naťakali, zbalili sa a utiekli. Spomienky stále žijú.

Tí, ktorí udalosti Slovenského národného povstania zažili a prežili, nezriedka si pridu zaspomínať k Pamätníku Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Tí, ktorí prichádzajú po prvý raz, s pietou si prezerajú každý exponát.

Pri jednom z bojových diel stojí mladá dvojica — ona je medička vo štvrtom ročníku lekárskej fakulty z poľského Bielostoku Ursula Grudzińska, on, Štefan Vályi je taktiež študentom štvrtého ročníka lekárskej fakulty v Košiciach. Vysvetľuje dievčine história Slovenského národného povstania. Ona zasa spomína na svojho strýka, známeho partizána v Poľsku.

DR. MILAN PIOVARČI



STRETNUTIE PRI PAMÄTNÍKU

Pri Pamätníku Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici je ustavične rušno. Schádzajú sa tam ľudia z celej republiky. Obyvateľia Banskej Bystrice sem privádzajú svojich hostí, prichádzajú delegácie z najrôznejších krajín.

Manžel Alžbeta Andráškovej bojoval v povstaleckej armáde, dokiaľ ho Nemci nezajali. Alžbeta Andrášková má však na obdobie Slovenského národného povstania svoju vlastnú spomienku:

Slúžila som vtedy v Gelnici — rozpráva — kde bolo veľa Nemcov. Tam medzi pánnimi som sa trochu priučila nemecky. Spominam si na udalosť, keď u nás v Kojšove mali mať partizáni akúsi spoločnú večeru. Donieslo sa to Nemcom, a tí sa chceli dedine pomstíť. V dome, kde som vtedy slúžila, povedal jeden z Nemcov.

— Tak čo, Anča, odkiaľ si?
— Z Kojšova — vrávím.
— Tak tá tvoja dedina je už kaput...

odasej činnosti. Zaslúžil si preto lóvej nejen partizánského velenia, ale aj stranických orgánov.

Ceskoslovenský partizánský oddiel pod vedením kpt. Nálepku sa vyznačoval v mnohých bojových akcích. Tažký boj s nepriateľom zvidel pri slobodzovaní ukrajinského mesta Dvru od fašistických okupantov. Po lóvej dôležitého mosta v blízkosti Dvru, oddiel pokračoval v boji o železničnú staniciu, kde bol nepriateľ silne pevný. Fašistická guľometná palba tu zasiahla aj veliteľa oddielu kpt. Nálepku. Smrteleň ranený sa vránil zo zeme s povolením: „Napred ovariš! Bite vrahov!“ Chcel žiť, no mŕtvi sa nebál. Zomrel ako hrdina 16. novembra 1943. Pochovali ho v ovručkom parku 20. novembra 1943.

Učiel, voják, partizánsky veliteľ kpt. Ján Nálepka-Repkín, je hrdinom Československého výzvu a našim národným hrdinom. Svoj mladý život obetoval v boji proti fašizmu za slobodu a šťastie ľudí generácií a krvou prelialou spoločnosť boji proti fašistickému násiliu spečalil večné priateľstvo a ráj vo našich národom so sovietskym údorom, ktorého hrdinská armáda vyjednala slobodu aj Československu. V tomto rodnom dome v Smižanoch, kres Spišská Nová Ves, je teraz zriadené Vlastivedné múzeum Spiša s galériou, ktorého správcom i lektorem je Nálepov brat Štefan. V Smižanoch i jeho druhý brat Michal. Rodičia kpt. J. Nálepku Mária a Michal Nálepkovci už zomreli.

NOVÁ BELA PAMIATKE PADLÝM

Druhá svetová vojna bola estne poznáčila mnoho spisovských dediniek. Rumy a spáleniská, straty na životoch a majetku boli údelen tamojších obyvateľov v týchto pohnutých rokoch. K najväčej postihnutým obciám na Spiši patrila Nová Bela, kde o.i. zahynulo 13 obyvateľov tejto obce a 2 občania ČSSR.

21. júla tr., v predvečer jubilea 30-ročia ľudového Poľska, konala sa v Novej Belej slávnosť odhalenia pamätníka padlým v rokoch druhej svetovej vojny. Slávnosti sa o.i. zúčastnili: tajomník OV PZRS z Nového Targu s. Eugeniusz Satola, náčelník Okresného úradu v N. Targu s. Władysław Gawlas, vedúci vnútorného odboru Okresného úradu v N. Targu s. Jan Žmuda, ktorý svoju radou a pomocou významne prispel k výstavbe pamätníka, predstaviteľ okresného výboru ZBoWiD z N. Targu s. Jego predsedom s. Marianom Gačom, zástupcovia ÚV KSČaS v Poľsku s predsedom ÚV kr. Jánom Molitorisom a tajomníkom ÚV kr. Augustínom Andrašákom, predstaviteľia obecného (gminného) úradu z Lopusnej s náčelníkom Stefanom Podstavom, zástupcovia spoločenských a mládežnických organizácií, mestných skupín KSČaS zo Spiša a veľký počet miestneho obyvatelstva.

Slávnosť začala štátnej hymnou, ktorú odohrala miestna dychovka. Zhromaždených privítal člen OV FNJ kr. Ján Frankovič. Po ňom sa ujal slova tajomník Obecného výboru PZRS s. Silvester Moš, ktorý predstavil tridsaťročné obdobie socialistické výstavby v Ľudovom Poľsku a vysoko zhodnotil výsledky dosiahnuté občanmi Novej Belej. Prehovoril aj predseda Obvodného výboru KSČaS na Spiši kr. František Kurnát, ktorý o.i. vyjadril hlboké uznanie novobelským krajanom za ich iniciatívnu a obetavú prácu pri výstavbe pamätníka, ktorej celková hodnota dosahuje ok. 30 tis. zl. Zároveň predstavil členov výboru pre výstavbu pamätníka a uviedol zoznam obetí vojny a bojov za Ľudovú moc.

Pamätník odhalil tajomník OV PZRS z Nového Targu s. Eugeniusz Satola, ktorý v príležitostnom prejave zúraznil obrovské utrenie polského národa v rokoch druhej svetovej vojny a vyzdvihol jeho hrdinstvo v národnoslobodzovacom boji. Na pamätníku sa nachádza nápis v poľskom a slovenskom jazyku tohto znenia:

Padlým v boji s hitlerovskými okupantmi v rokoch reakčných bandami pri 1939–1945 a zavraždeným upevňovaním ľudovej moci

Občania Novej Belej
k 30. výročiu PER
22.VIII.1974

UWAGA! OGŁASZAMY ATRAKCYJNY DOROCZNY KONKURS „ZIVOTA” Z CENNymi NAGRODAMI. WARUNKI TAKIE SAME, JAK W UBIĘGŁYM ROKU. PRZYSTĄPCIE DO POZYISKIWANIA PRENUMERATOROW NA 1975 ROK. OSTATECZNY TERMIN POZYISKIWANIA PRENUMERATOROW DO 10 GRUDNIA 1974 R. KAŻDY DORECZCHYCIEL POCZTOWY, CZŁONEK TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I SŁOWAKÓW W POLSCE KAŻDY CZYTELNIK MA SZANSE ZDOBYCIA CENNEJ NAGRODY POD WARUNKIEM POZYSKANIA JAK NAJWIĘK-

Na záver zaznela Internacionálka, po ktorej náčelník Okresného úradu z N. Targu s. Władysław Gawlas odozval vyznamenania a diplomu členom hasičského zboru z Novej Belej a Lopusnej za ich dlhorocznú obetavú prácu.

V kultúrnej časti slávnosti vystúpila školská mládež s piesňami a recitáciami slovenských a poľských básni. Potom nasledovalo vysanie do pamätnej knihy čestných hostí a jednotlivých delegácií a na záver sa konala ľudová veselica.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

KREMPACHY

22. júla, v deň 30-ročného jubilea Ľudového Poľska, krempašskí športovci usporiadali tradičný volejbalový turnaj. Pre vrtkavé počasie dejiskom zápolenia volejbalistov bola tento rok nowotagská športová hala Gorce. Turnaja sa zúčastnilo 8 družstiev, medzi nimi volejbalisti zo Spišskej Belej zo Slovenska, s ktorými Krempašania pred 4 rokmi nadviazali družbu.

O turnaj, ktorý bol veľmi zaujímavý a mal dobrú úroveň, bol v Krempachoch obrovský záujem. Stačí povedať, že autobus sa musel štyrikrát vraciať do Krempach, aby odviezť do Nového Targu všetkých športových nadšencov. Vítazom turnaja sa stala Spišská Bela, ktorá vyhrala všetky zápasy a prevzala putovný pohár. Druhé miesto obsadili volejbalisti LZS Spiš-Krempachy a tretie ZHP Bochnia.

Na záverečnej besede s našimi milými hostami a činiteľmi našej miestnej skupiny KSČaS v Krempachoch bolo o.i. dohodnuté rozšíriť vzájomnú spoluprácu aj na kultúrnu oblasť. Týka sa to napr. výmeny divadelných krúžkov. V súvislosti s tým plánuje sa uskutočniť zájazd na Slovensko krempašských divadelníkov, ktorí by v Spišskej Belej predviedli napsledy naštudovanú veselohru Starý zaľubeneč. A naopak, krempašania by zase hostili divadelný krúžok zo Spišskej Belej. Nemusíme zdôrazňovať, že sa na túto rozvíjajúcu spoluprácu veľmi tešíme.

FRANTIŠEK PACIGA

Redakcia Život obdržala naposledy veľmi milý list od vedúceho volejbalového oddielu TJ Slavoj Spišská Belá Juraja Peštu, list o priateľstve a športovej družbe s volejbalistami z Krempach. Tu sú niektoré výňatky:

„Sportové priateľstvo z národného stretnutia v roku 1971 sa z roka na rok utužuje a prehľbuje.

V tomto jubilejnom roku, práve v podvečer štátneho sviatku vo Vašej vlasti — XXX. výročia oslobodenia

SZEJ ILOŚCI PRENUMERATORÓW „ZIVOTA” NA 1975 ROK CELEM ZAKWALIFIKOWANIA SIE DO UDZIAŁU W KONKURSIE, NALEŻY LISTY POZYISKIWANIA PRENUMERATORÓW WRAZ Z DOŁODAMI WPLATY POCZTOWEJ (KTÓRE ZWRACAMY) PRZESŁAĆ DO REDAKCJI CZASOPISMA „ZIVOT” 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.

ROZWIĄZANIE KONKURSU NA DOROCZNEJ RADZIE KORESPONDENTOW.

UWAGA: KAŻDY CZYTELNIK OTRZYMA BEZPŁATNIE KALENDARZ „ZIVOTA” NA 1975 ROK.



Mgr. Maria Krupová so svojimi žiakmi. Vedľa nej, druhý sprava, víťaz vojvodskej zemepisnej olympiády Eugen Kulák.

Snímka: M.K.

ESTE O ŠKOLE V HORNEJ ZUBRICI

V 6. čísle Života (na 10 str.) Lídia Mšálová písala o výsledkoch a plánoch zbernej školy v Hornej Zubrici. Vybrali sme sa po stopách tejto korespondencie. Lídia Mšálová totiž písala, že na olympiáde zo zemepisu, organizovanej pre obec, prvé miesto obsadil Eugen Kulák zo VII. triedy. V súvislosti s tým oznamujeme, že Eugen Kulák, syn rolníka z Hornej Zubrice, na okresnej olympiáde vybojoval 2. miesto a neskôr, čo je už veľkým úspechom žiaka a jeho učiteľky tohto predmetu mgr. Márie Krupovej — bol prvý na vojvodskej olympiáde. Je to najvyšší stupienok pre olympiády z tohto predmetu.

Od mgr. Marie Krupovej sa dozvedáme, že vo svojej

triede má hodne nadaných žiakov. Počita s tým, že v budúcich olympiádach viačí žiaci z jej triedy budú víťazmi. Samotný laureát je skromný. Nerád hovorí o svojom úspechu, iba zdôrazňuje, že vďačí za svoj učiteľke, ktorá nešetrila čas, aby ho dobre pripravila. V každom prípade z rozhovoru so všetkými si odnášame dojem, že je to úspech celej školy. Že tunaj, pod samotnou Babou horou na južných hraniciach Poľska sú aj talenty, aj pedagógovia, ktorí sa môžu pýsiť takýmito peknými úspechmi. Želáme všetkým, mládeži aj pedagógom z Hornej Zubrice mnoho ďalších úspechov na každom úseku školskej pôsobnosti.

MK

PRED SJEZDEM KSČaS

Z ELOVSKÉ O TÁZKY

Z dějin Zelova víme, že nejstarší informace pocházejí z roku 1402. Celá staletí byl Zelov šlechtickou vesnicí. Jej nové dějinné období zahájily v roce 1802 první rodiny českých osadníků, potomků pobělohorských vystěhovalců, kteří koupili zelovský katastr. Následovali je další čeští osadníci, jichž z roku na rok přibývalo. Již před rokem 1841 zde stály 142 domy a žilo 847 lidí. Čeští osadníci přicházeli do Zelova a okolních vísok Zeluvku, Požděnic, Josefátova a dalších většinou z exulantských vesnic ve Slezsku: Bedřichova Hradce, Lubína, Horní a Dolní Poděbrad u Strzelina. Nejvíce jich však přišlo z vesnic Tábor a Čermána z kempenského okresu. Kromě rolníků to byli především tkalci, velmi dovední odborníci ve svém cechu.

V letech Zelov proslul kvalitními plátenickými výrobky a později vlněnými sukny, které od poloviny minulého století začínaly vytlačovat bavlna, dnes v Zelově zcela převládající. Z tohoto období se rovněž datuje rozkvět zdejší domácké výroby, proslulé v lodžské textilní oblasti.

Čeští osadníci založili v Zelově českobratrskou obec, v roce 1823 postavili

evangelický reformovaný kostel, za účelem pěstování jazyka založili po první světové válce českou knihovnu a ve škole měli češtinu. V celém mezičasné období udržovali styky s Československým ústavem zahraničním. Kromě evangelického reformovaného sboru vznikl v Zelově kolem roku 1870 sbor církve baptické, který od počátku seskupoval také část českého obyvatelstva. Existoval zde také sbor reformované církve svobodné, udržující živé styky s Československem. Češi nenosili kroje, pouze oblek provdaných žen měl jeden charakteristický detail — bílý krajový kulatý čepiček, pokryvající celou hlavu až po krk. Zavazoval se pod bradou na dlouhé široké tkanice. Takový čepiček dostávala každá nevěsta po oddavkách o svatbě. Dnes je již pouhým reliktem dávných obyčeju, velmi vzácným a neviditelným, ledaže vám ho ukážou v zelovském oddílu KSČaS.

Za půlhrádho století se stal Zelov textilním střediskem s městskými prvky. Jeho novozrozené dějiny zahájilo vysvobození ze zločinecké hitlerovské okupace Sovětskou armádou dne 19. ledna 1945.

V roce 1954 obdržel Zelov obecní práva a v roce 1957 městská. Dnes se rozkládá zhruba na 15 čtverečních kilometrech a má přes osm tisíc obyvatel. Mimo dvou reemigračních vln, kdy se české obyvatelstvo vrátilo do země svých předků (slabší v letech 1922–1925 a silnější v letech 1945–1949, celkem asi 4000 lidí) česká tradice dál v Zelově žije. Pěstuje ji české obyvatelstvo, které zde zůstalo a společnou prací s polským obyvatelstvem se přičinuje o rozvoj svého města. Zaslouženě jsou oceňováni jako

ZELOV

Dne 14. července 1974 byla v Zelově uspořádána brigádníká akce, zorganizovaná městským výborem Fronty národní jednoty a Městským úřadem. Do práce na úpravě prostranství u Hasičského domu v Dzielné ulici přišlo 50 osob, většinou členů Fronty národní jednoty, mezi nimi 15 členů naší společnosti. Městský výbor Fronty národní jednoty a obvodní výbor KSČS v Zelově srdečně děkuje všem, kteří se této brigádníké akce zúčastnili.

Dne 20. července 1974 se v místnostech závodního klubu Zelovských závodů bavlnářského průmyslu v ulici Kościuszki 74 konala akademie na počest 30. výročí PLR. Akademii zahájil předseda městského výboru Fronty národní jednoty, poslanec Sejmu PLR Bronisław Cieniewski, který uvítal pozvané hosty a všechny shromážděné. Zdůraznil význam akademie a udělil slovo prvnímu tajemníkovi městského a obecního výboru PSDS v Zelově Józefowi Tosikovi. Ve svém referátu se Józef Tosik zabýval celostátními problémy, jakož i otázkami města a obce Zelov. Zdůraznil mj., že brigádníké akce na teréně města již dosáhly hodnoty 4 miliónů 400 tisíc zlatých. Po referátu byl slavnostně předán prapor Městskému národnímu výboru v Zelově. Pak byly rozdány diplomové plaketky s městským znakem a nápisem „Za zásluhy o rozvoj města Zelova“, a zemědělcům a zasloužilým pracovníkům obce Zelov byly předány diplomy. Umělecký program na zakončení akademie připravil tovární klub.

Odpoledne dne 20. července byla odevzdána uživateli Jordanovská zahrádka v ul. Kiliánského a na Novém Rynku,

postavená v rámci brigádníkých prací, jejichž hodnota činila 300 tisíc zlatých. Pak byl otevřen Hasičský dům v Dzielné ulici a předána vyznamenání požárníkům z okresu Lask. Na zakončení náčelník města v krátkém provedu zdůraznil zásluhy všech občanů města Zelova při brigádníkých pracích na stavbě Hasičského domu, postaveného nákladem 2 milionů 200 tisíc zlatých.

Dne 21. července 1974 na sportovním stadioně v Piotrkowské ulici v Zelově sehrály jedenáctky Zelova a NDR utkání, v němž Zelov zvítězil 3:0 a získal tak Pohár XXX-leť věnovaný Společnosti města Zelova.



S krajankou Helenou Jersákovou jsme se často setkávali na schůzích i při příležitostních vystoupeních souboru, jichž se vždy činně účastní. Tentokrát jsme ji potkali, když se právě vracela z nákupu a zastavila se s tajemníkem zelovského OV W. Luščinským.

Dne 22. července 1974 se na Patykách v budoucím rekreačním středisku 4 km od Zelova konala veselice pod širým nebem. Na veselici, kterou usporádal organizační výbor XXX-leť PLR v Zelově, přišlo přes 1500 osob. Mládež i dospělí se při zvukoch orchestru bavili až do pozdního večera.

W. LUŠČINSKI

ZLOBNICE

Málokdy jsme uveřejňovali snímky členů KSČS z této nevelké, ale hezké vesnice, vzdálené od Kucova dva, tři kilometry. Na rozdíl od Kucova se s jejím katastrem nepočítá při stavbě dolu. Bydlí zde přes devadesát rodin, mezi nimi také české. Dopsud patřili k Místní skupině Společnosti v Kucově. Nyní chtějí být samostatní. Chtějí založit klubovnu, soubor a v budoucnu zařídit Jizbu památek českého osadnictví v této oblasti.



Tyto návrhy byly předmětem živé diskuse krajanů ze Zlobnice s členy předsednictva ÚV KSČS: J. Molitorise, A. Andrašákem, V. Hessem a A. Chalupcem. Zda budou uskutečněny, o tom rozhodnou všichni zdejší členové Společnosti v září tr. Jestliže rozhodnou: ano — mohou počítat s pomocí výboru skupiny v Kucově a ústředního výboru Společnosti.



Na snímku nahoře: mladí manželé Niewieczeralovi v kruhu dětí. Na dolním snímku: krajana V. Hess diskutuje s M. Niewieczeralem o starobylém štítu z kruhu. Vedle: Zenon Pospíšil a Jiří Volný.

Snímky A. Chalupec

Oznamujeme, že klubovna Místní skupiny KSČS v Kucově se nyní nachází v domě Ryszarda Dubielczyka č. 55. Na snímku: předseda MS KSČS v Kucově Edmund Pospíšil hovoří s R. Dubielczykem (na kole).



dobří pracovníci, dobrí hospodáři a vedoucí společnosti funkcionáři. (Život o tom podrobněji psal v č. 6/1974 na str. 7 v článku Když přibývá krošen.)

KSČS v Zelově při všech svých úspěšných, o nichž jsem psal už dříve a i zde se o nich zmínuji, měla podle mého názoru rovněž neúspěchy. Její činnost má řadu nedostatků a neopírá se o program kulturní a osvětové práce. Myslím, že zejména nyní, v předsedzovém období, je nutno se nad těmito problémy vážně zamyslet, má-li být práce Společnosti v Zelově aktivnější a má-li lépe vycházet vstříc zájmu a potřebám jejich členů. Je také nutno správně zhodnotit stupeň popularizace práce Společnosti mezi českým obyvatelstvem a vyvodit z toho závěry pro budoucnost.

Jak se ukázalo, analýzu a program kulturní a osvětové práce Společnosti v Zelově se nepodařilo upřesnit ani na zvláštním zasedání hlavního a obvodního výboru KSČS v Zelově, uspořádaném za tímto účelem, o kterém jsme psali v červencovém čísle. Na tomto zasedání obvodní výbor ne-předložil žádné konkrétní hodnocení ani plány v této otázce. Jediné návrhy, které obvodní výbor předložil, se týkaly zakoupení zesilovače a kytary.

Chtěli bychom tu připomenout, že asi čtrnáct dní před tímto zasedáním jsme byli v Zelově s tajemníkem hlavního výboru krajany A. Andrašákem, abychom obvodnímu výboru pomohli. Během tohoto pobytu byl s krajany J. Novákem a W. Luščinským projednán program zasedání a společně zformulovány teze, vytyčující směr práce Společnosti v Zelově. Mělo to pomoci obvodnímu výboru při přípravě konkrétního programu kulturně osvětové činnosti. Tento plán měl být předmětem společného zase-

dání s předsednictvem hlavního výboru. Ale nic z toho nevyšlo. Těžko lze uznat za plný program činnosti Společnosti v Zelově to, co předložil její tajemník — cituju:

„Náš program na rok 1974 je následující: Závazky byly vyhlášeny. Zahájnou práce ve prospěch města a při úpravě klubovny Společnosti. Kromě toho se všichni členové Společnosti zapojí do závazků na svém pracovišti. Pokud jde o naše soubory, mládež je málo a je velmi zaneprázdněna ve škole, ale snaží se, jak může. Kdo bude dnes na naši akademii, bude se moci přesvědčit, jaký máme soubor a co dovele. Máme také sbor starších členů, který se pozitivně zapojil — a to by bylo všechno.“

O závazcích a brigádních pracích občanů Zelova jsme v našem časopise už obširně psali. V diskusi se však ukázalo, že tajemník, který prohlásil, že „to už je všechno“, se mylil. Mohlo se mluvit o tom, že Společnost se nestará o možnost vyučování češtinek. Obvodní výbor byl pověřen, aby připravil konkrétní návrhy na základě skutečných potřeb, projednané se všemi členy Společnosti v Zelově.

Je rovněž nezbytně vážně se zamyslet nad podmínkami práce souboru, který tu dříve úspěšně vystupoval, nad tím, že dnešní mládežnický soubor „ztratil“ z repertoáru české písničky. Tento repertoár vlastně udržuje jen soubor dospělých. Nasýtají se však pochybností, zda obvodní výbor dostatečně tento soubor podporuje, aby prohluboval svou úroveň a obohacoval repertoár. Dávno tu už také nikdo neslyšel o recitaci poezie v dobrém provedení. A přece kdysi (o čemž ostatně „život“ nejednou informoval) mladí členové Společnosti v Zelově získávali první místa v různých soutěžích v obci i ve vojvodství. Dnešní

práce klubovny se rovněž liší od té doby, kdy mohla být příkladem pro jiné klubovny nejen v naší Společnosti a kdy budila mezi členy Společnosti v Zelově živou kulturní aktivity.

Myslím, že to správně vystihl předseda výboru Fronty národní jednoty v Zelově poslanec B. Cieniewski, který na zasedání hlavního výboru řekl, že „kdysi práce klubovny Společnosti měla pevný základ a byla velmi dobrá. Ale to bylo v době, kdy bylo ještě málo televizorů, a tady byl jeden z prvních v Zelově. Tenkrát se všichni nemohli do klubovny vejít. Já sám jsem sem přicházel. Dnes, kdy je televizor skoro v každém bytě, málokdo přijde jen na televizní program. Proto by měl obvodní výbor pomyslet o tom, zda by se neměly zavést jiné formy práce klubovny. Bylo by dobré uvážit, zda by se v klubovně neměly pořádat kurzy češtiny...“

Nelze popřít, že je to pravda. Práce klubovny, opírající se pouze o televizor, už tak nepřitahuje jako kdysi, a to nejen v Zelově. Určitě je tu potřebný ještě zajímavý program činnosti v různých formách a v souladu s potřebami místních členů Společnosti. Už odedávna zastávám názor, že by se tu měly pořádat kurzy češtiny. Myslím rovněž, že jedním z prvků práce klubovny by mělo být využití promítacího přístroje a pořádání večerů se zvlášť vybranými filmy. To, že klubovna má promítací přístroj, ještě členům Společnosti nic nedá. Proto je dobré, že bylo rozhodnuto přeškolit v promítání dva členy Společnosti. Zatím to dovezl jen tajemník obvodního výboru W. Luščinský, který sám řekl, že „je třeba přeškolit někoho mladšího, aby mohl promítat filmy.“

Je třeba rovněž zajistit vhodné filmy, mj. české filmy ze Střediska československé kultury ve Varšavě. Zatím byla veškerá snaha o získání československých filmů bezvýsledná, o čemž mluvil kraján J. Novák.

A konečně by bylo třeba si rozmyslet (snad společně s výborem kroužku v Kucově) praktické způsoby, jak uskutečnit návrh, týkající se vytvoření jízby památek českého obyvatelstva Zelova, Kucova a okolí při klubovně KSČS v Zelově. Tento návrh zelovského výboru a předsednictva hlavního výboru KSČS získal plnou podporu městských orgánů Zelova, které slíbily veškerou pomoc při jeho realizaci.

Nepíši o tom všem samozřejmě jen o historii zmíněného zasedání předsednictva hlavního výboru a obvodního výboru KSČS v Zelově ani se nepokouší o teoretické zevšeobecnění. Chtěl bych jen poukázat na to, že z nynějšího mrtvého bodu je třeba vydít ponaučení, které nemohou skončit tím, že všechno zůstane při starém. Bude nutno se věcně ke všem těm problémům vrátit, především ve Společnosti v Zelově. Na pracovním zasedání jejího výboru, v konzultačích s členy Společnosti a pak na volené schůzi delegátů na celostátní sjezd KSČS.

Jde totiž o to, aby se organizační a kulturně osvětová práce Společnosti v Zelově stala skutečně aktivní a získala všeobecně uznaní členů Společnosti a místního prostředí.

ADAM CHALUPEC



Ján Tisončík z Chyžného, richtár, člen KSČaS, vzorný rolník. Špecializuje sa na chov (výroba krmného dobytka a mlieka).

Jan Grabiar, vzorný rolník z Chyžného, člen KSČaS v Poľsku. Vlastní vysokovýnosné gazdovstvo, špecializované na výrobu jatočného dobytka. Do výkupného strediska odovzdáva ročne osem býčkov. Má plne mechanizované gazdovstvo.

Snímky: E. Drozdowski



Z KALENDÁRA NA -

OKTÓBER - RÍJEN

Zber okopanín a najmä zemiakov a cukrovej repy je prácou, ktorú by sme nemali odkladať na neskoršie obdobie.

Nesmieme dopustiť, aby akýkoľvek kúsok poľa, na ktorom nie sú zasiate oziminy, bol pred prichodom zimy nezaoraný. Jesenná hlboká orba je dôležitým agrotechnickým úkonom, lebo prispieva k zlepšeniu štruktúry pôdy, hromadeniu vlhkosti a zároveň uľahčuje prácu pri jarnej sejbe. Dôležité je aj to, aby sme v tom čase vyviezli na pole a zaorali maštaľný hnoj. Maštaľný hnoj, ktorý vyvezieme na jesenné, lepšie využívajú rastliny vysadené alebo zasiate na jar.

Pred orbou môžeme tiež vŕniť polia (ak sme to už neurobili skôr), ako aj vysievať fosforečné a draselné hnojivá.

Dobytok musíme pripravovať na zimné kŕmenie, preto po pasení mu postupne pridávame seno, slámu a okopaniny (treba sa vystríhať prudkých zmien v kŕmení).

Do polovice októbra môžeme predĺžiť párenie oviec.

Nesmierne dôležitou prácou je silážovanie krmív, čomu musíme venovať viac pozornosti.

Spomedzi mnohých spôsobov konzervovania a uskladňovania zelených krmív a okopanín, silážovanie má najviac kladov. Vypočítavanie všetkých kladov by zabralo príliš veľa miesta. Preto iba spomenieme, že pri silážovaní sú najmenšie straty na krmivách, že po silážovaní dobrými krmivami sa stávajú aj tie rastliny, ktoré v normálnom stave sa nehodia na kŕmenie (napr. zemiaková vŕňat, trstina atď.), že siláž to je „pokladnička rolníka“, keďže ju možno skladovať dokonca niekoľko rokov, nehovoriac už o tom, že siláž je mimoriadne chutným krmivom.

Proces silážovania spočíva vo fermentácii, počas ktorej vznikajú organické kyseliny (hlavne kyselina mliečna), ktoré konzervujú silážovanú masu. Kyselina mliečna spôsobuje v konečnej fáze fer-

mentácie také zakvasenie krmivá, že zabrzdi životné procesy všetkých mikroorganizmov. Vtedy sa krmivá nerozkladajú, čiže nehnijú. Samozrejme tento proces prebieha v prvej fáze za pomocí mikroorganizmov, ktoré musia mať zabezpečené podmienky pre svoj rozvoj. Preto je tak dôležité nedopustiť k prenikaniu vzduchu do silážovanej masy, zaistíť patričné množstvo cukrov v krmive, vhodnú teplotu, vlhkost, ako aj čistotu materiálu na silážovanie.

Základnou podmienkou dobrého rozvoja baktérií vyrábajúcich kyselinu mliečnu je odstránenie zo silážovanej masy vzduchu a jeho nedopustenie zvonku. Dosiahneme to pomocou dôkladného rozdrobenia krmív a tesného prikrycia silážovanej masy.

Teplota v silážovanej mase by nemala prekračovať +30°C. Prístup vzduchu do siláže spôsobuje zvyšovanie jej teploty.

Dobre sa silážujú krmivá, ktoré obsahujú do 80% vody. Naproti tomu ku kvaseniu nedochádza v príliš suchých podmienkach. Preto musíme strieľať vodnatejšie krmivá so suchšími.

Silážovaná masa musí byť čistá. V znečisteniach sa nachádzajú škodlivé baktérie, ktoré môžu spôsobiť kazenie siláže.

Dôležitým praktickým pokynom je to, aby krmivá tzv. ľahko silážovateľné miešať s krmivami, ktoré ľahko podliehajú fermentačným procesom.

Ľahko sa silážujú o.i.: lucerka, ďatelina, vika; vleč bôb, repica, zemiaková vŕňač, mladá tráva silne hnojená dusíkom, peluška, hrach. Ku krmivám, ktoré sa ľahko silážujú, teda obsahujú veľa cukru o.i. patria: cukrová repa a jej listy, kukurica, slnečník, kŕmna kapusta, obilníny, parené zeminy, mrkvka, vysladené rezky.

Krmivá by sme mali miešať veľmi dôkladne, čo dosiahneme napr. ich porozaním na sečku. Tento úkon, podobne ako roztláčanie zelených krmív, nielen pomáha lepšie vymiešať rastliny, ale uľahčuje aj pôsobenie fermentačných baktérií.

POČASIE A ZDRAVIE

1. fáza: Normálne pekné počasie, bez prílevu cudzích vzdušných más. Počasie biologicky priaznivé.

2. fáza: Aj ďalej pekné počasie, takmer bezoblačná obloha. Bez prílevu cudzích vzdušných más. Počasie biologicky priaznivé.

3. fáza: Dokonale krásne počasie. Celkom čistá obloha, až neskutočne modrá. Žiariaci slnko. Vplyv tlakovej výše začína ustupovať. Začína prílev cudzích vzdušných más, hlási sa zmena počasia. Biologicky nepriaznivé počasie: nespavosť, nervozita, bolesti v údohach, pribúdanie nehôd a samovrážd.

4. fáza: Dochádza k zmenie počasia, oblaky, dážď. Silný prílev cudzích vzdušných más. Biologicky veľmi nepriaznivá fáza. Tažkosti pribúdajú: astmatické záchravy, bolesti v starých jazvách, nebezpečenstvo embolie, trombózy, krvácania.

5. fáza: Prichádza studený front tlakovej niže. Fáza biologicky veľmi nepriaznivá: poruchy krvného obehu, srdečne infarkty, žlčníkové záchravy, žalúdočné a črevné krče, porážky.

6. fáza: Počasie sa upokojuje. Tlaková niž sa vzráduje, nadchádza obdobie tlakovej výše, ktorá vede k 1. fáze, a kolobej sa začína znova. Prílev cudzích vzdušných más postupne ustáva. Biologicky nepriaznivá fáza.

Fázy 3, 4 a 5 sú pre organizmus najnepriaznivejšie. Ľudia citliví na počasie trpia vždy, keď sa bližia cudzie vzdušné masy. Takýchto dní je však väčšina.

Snažte sa preto odkladať fažké a zložité veci na biologicky priaznivé obdobia — a šetrte sa, ak je to možné, v kritických fázach počasia.

Pila v Jablonke Oravskej spracúva hodne dreva pre tunajších rolníkov.

Snímka: M.K.





Z AMOROVEJ LÚCKY

„Mnohé ženy majú k nešťastnej láske mimoriadny vzťah: poskytuje im vedomosť ako plávať, namiesto toho, aby ju bez milosti utopili.“

Milujeme na základe úsmevu, pohľadu, pohľadu na ramená. To nám stačí a neskôr, počas dĺhych hodín nádeje alebo zúfalstva, tvoríme celú osobu, komponujeme charakter...

Manželka je žena, ktorá má za sebou krásnu, šťastnú preplnenú budúcnosť.



V niektorých dánskych stredných školách došlo k svojmu druhu spojeniu pedagogickej rady so školskou samosprávou. Za prezidenta takého orgánu v jednej z najväčších a najstarších škôl v Kodani bola zvolenia žiačka (na snímke). Táto funkcia neznamená iba čestnú reprezentáciu, žiačka-prezident má skutočnú moc v škole a oficiálne vystupuje ako jej reprezentant pred osvetovými orgánmi a inými školskými inštitúciami.

HUMOR

Istý študent sa po prednáške spýtal slávneho kanadského lekára Williama Oslera či je to pravda, že alkohol pomáha človeku robiť všetko lepšie.

— Nie, — odpovedal Osler — alkohol iba zapričinuje, že človek sa cíti menej zahanbený, keď niečo zlé robi.

Umenie žiť nespočíva v tom, aby sme nastúpili do dobrého vlaku, ale aby sme vystúpili na správnej stanici.



„Niekto, kto žije iba príjemnostiam, pripomína slepého, čo v tmavej izbe hľadá čiernu mačku, ktorá tam nie je.“

„Ten, kto sa snaží plávať proti prúdu, dokazuje, že má charakter, alebo nerozum vŕtudohľavost. V každom prípade je to veľmi vyčerpávajúci šport.“

Predstavený, ktorý sa žení so svojou sekretárkou, je na veľkom omyle keď si myslí, že aj naďalej jej bude môcť diktovať...

CIERNA MÁGIA

Uri Geller, človek, o ktorom doteraz nevedno, či je iba šarlatánom alebo či skutočne má nejakú silu, ktorú veda zatiaľ nepozná, si naposledy narobil neprijemnosti. K jeho slávnym výstupom patria aj programy, ktoré vysiela televízia, počas ktorých silou

Hoci v septembri počasie býva ešte pekné je už načase pomyslieť o obliekaní na jeseň. Snaď naše modely vám v tom pomôžu.



svojej vôle — ako to tvrdia komentátori — dokáže zohnúť kovové predmety, bez toho aby sa ich dotýkal a to nie len v televíznom štúdiu, ale vraj aj v bytoch televíznych divákov, ktorí pozerajú program. Istá mladá Dánka tak podfahala psychóze, ktorá vznikla okolo „černokňažníka“, konštatovala, že keď pozerala televízny program, pesar, ktorý používa, zmenil polohu, následkom čoho otehotnela. Dánka chce žalovať Uri Gellera, keďže následkom tehotnosti sa našla vo veľmi fažkej situácii.

TREVOR A HADY

Trevor Gruber, obyvateľ Južnej Afriky sa dal zavrieť do sklenenej klietky spolu s 24 jedovatými hadmi, takými ako kobry, zmije atď. V tejto klietke zotrval 31 dní celý a zdravý; odchádzal z nej iba raz denne na pol hodiny, dokonca aj jedol v spoločnosti svojich jedovatých spolubývajúcich. Vďaka svojmu húšarskemu kúsku Trevor Gruber prekonal predošlý svetový rekord spolužitia s hadmi, ktorý činil 20 dní. Keď sa ho opýtali ako dokázal, že hady naň neútočili, odpovedal: „Jednoducho mali ma radi a považovali za jedného z nich.“

VIETE, ŽE...

... tohoročné premenlivé počasie, najmä „horúca“ zima v Európe, nie je ničím neobvyklým. Už v starých kronikách zaznamenali také teplé počasie v zime, že už v januári roľníci začínali poľné práce. Kroniky zaznamenali aj mimoriadne tuhé zimy: napríklad v rokoch 859 a 1234 zamízol Jadran, a vraj v roku 1322 a 1400 sa mohlo na saňach prejsť z Pomoranska do Švédska po zamrznutom Balte. Ale zaznamenali aj iné vrchoty počasia, ako napr. lejak v Cherrapungu v Indii, ktorý trval nepretržite od augusta 1960 do júla 1961!

VESTÍ Z ÚST...

Paríž: Francúzska filmová herečka Julietta Millsová zmenila povolanie a začala...

veštiť. Pri predpovedaní budúcnosti svojich zákazníkov používa metódou, ktorú zatiaľ vešci nepoužívajú — zostavuje veštby dívajúc sa na rysy a líniu úst.

Vo Francúzsku veštanie patrí k povoleniam, ktoré štát licencuje.

TAKÝ JE ŽIVOT

...V istej putike v Joutsu (Fínsko) neobslúžili lesného robotníka, Raimo Laaksona, keďže... mal kravatu. Laakson sa rozhadol, že sa pomstí a na druhý deň prišiel do onej putiky a priniesol štyri páry švábov. Žiadneho nenašli a o necelý mesiac celé obchodné centrum Joutsu bolo plné švábov, ktoré sa rýchle množili. Skoro 20 000 dolárov vydala zatiaľ mestská správa na ničenie hmyzu, ale doteraz nevidieť koniec tejto vojny. Pomstivému Laaksonovi urobili súdny proces. Ale, aby niesol plnú zodpovednosť za lavinu švábov, musí sa mu dokázať, že šváby v Joutsu pochádzajú práve od tých štyroch párov, ktoré podhodil v putike.

izby číslo 4714 ducha vojaka v uniforme z čias prezidenta Jacksona, s mušketou v ruke. Veliteľ akadémie konštatoval, že duch skutočne existuje. Z miesta, na ktorom ho videli „vanie ľadová zima“. V súlade s rozkazom veliteľa izba č. 4714 bola uzavretá do Veľkej noci roku 1974.



Miláno. Po pohrebe pána Alfiera Pontiho z Milána nastal v celej rodine veľký spor o dedičstvo. Totiž vysvitlo, že testament ostal v sakú, v ktorom zomrel bol pochovaný.



New York. V Spojených štátach „objavili“ ženu s najmohutnejším poprsím v tejto krajine: jej obvod v prsiach dosahuje až 184 cm. Svojho času chcela sa podrobiť operáciu, aby zmeniť príliš bujné prsa, dnes hra vo filme.

ODPOVEDÁME

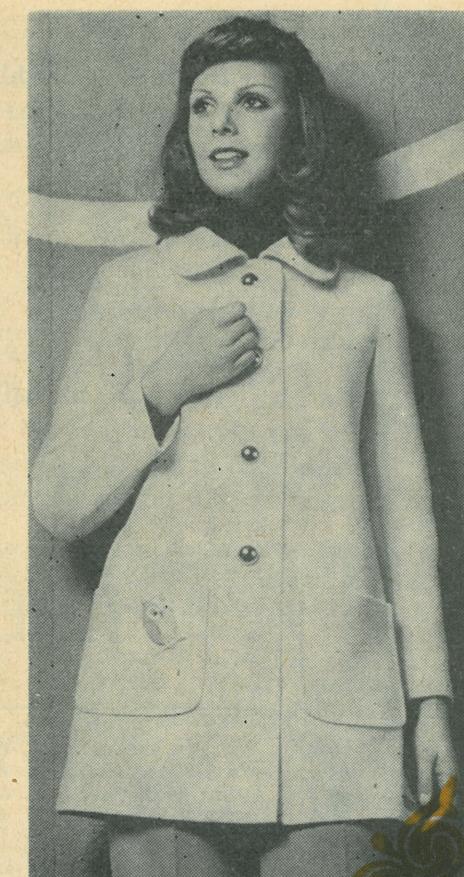
Jedni hovoria, že soľné kúpele sú výborným prostriedkom proti únavie, zase iní, že sú dobré na schudnutie. Kto má pravdu? Koľko soli treba použiť na kúpanie? — pýta sa naša čitateľka zo Spiša Irena P.

Soľné kúpele sú účinné v oboch prípadoch. Keď ich používame ako prostriedok proti únavie, nemôžu byť príliš horúce. Na schudnutie sú najúčinnejšie kúpele veľmi teplé (najlepšie poradí lekár) a dlhšie (ok. pol hodiny), po ktorých si treba obliect kúpací plášť, ľahnuť si do posteľte a teplo sa prikryť.

Pri kúpaní používame pol kilograma soli na jednu vaňu. V oboch prípadoch treba sa po kúpaní opláchnuť teplou vodou, aby odstránil soľ z kože.



Týždeník Time píše, že mnohí poslucháči americkej vojenskej akadémie vo West Pointe videli predo dvermi



ZVÍTANIE

AHOJ, MILÁ ŠKOLA,
OTVORŽE NÁM BRÁNU,
NEŠIEME TI POZDRAV
Z VONAVÉHO STANU.

TETA JESEN STELIE
KOBERČEKY ZLATÉ,
BEŽIA PO NICH DETI
CELE ROZOSMIATE.

EVA FEDOROVÁ

SEPTEMBER

PRICHÁDZA JASNE
Z MIESTA, KDE ŽIJÚ
BÁSNE,
PÍSMENKA, CÍSLICE.
UŽ TA BEŽIA
VŠETKY DETI Z ULICE.

PRVÁ ÚLOHA

PÍSEM PRVÚ ÚLOHU,
CUDUJTE SA, HRAČKY!
PO ZOŠITE, OD ROHU
TIAHNU V RIADKOH VLÁČKY.

RUSEŇ DÝMÍ PÍSMENKAMI,
KOPAJAMI RIADKY,
A KED PREJDE STANICAMI,
POVYMIENAM HLIADKY.

KAROL KARMAN

Raz blúdil ešte malý Jurko Jánosík po hore len tak bez cieľa. Cesta ho unavila a pretože vyšiel práve na krásnu čistinku uprostred hôr, bez rozmýšľania si īahol na mäkký mach. Malý pramienok, ktorý nedaleko vytiekal, začal ho svojou piesňou uspávať. Netrvalo dlho a Jánosík zaspal.

Nadchádzal už večer, slnko sa klonilo k západu, keď sa k pramienku priblížili tri víly. Chceli sa občerstviť studenou pramenistou vodou. Aké však bolo ich prekvapenie, keď nedaleko prameňa našli pekného chlapca, ako si chutne spí. Víly, ktoré trávia celý svoj život v horách, nemajú vždy možnosť stretnúť sa s človekom, lebo sídlia v nedostup-

POVEŠT O JÁNOŠÍKOVI



SEDEM VLASOV

ných horách a boja sa īudskej zloby. Ale tu im nehrzoilo nijaké nebezpečenstvo, lebo chlapec spal.

Lež nebolo to tak, ako si mysleli. Jánosík, keď ho premohla únava, skutočne

zaspal. Ale prv, ako prišli víly k pramienku, zobudil sa a ležiac na mäkkom machu, obdivoval krásu zapádajúceho slnka. Keď videl prichádzajú ženské postavy nadzemnej krásy, hned si spomenul na rozprávky o vŕbach, a aby si mohol prezrieť tieto rozprávkové stvorenia, urobil sa, že spí. Víly, nadšené krásou tohto chlapca, rozhodli sa, že ho obdarujú takým darom, ktorý by mu mohol slúžiť na celý život. Dali mu sedem čarovných vlasov, ktoré mu vložili za pravé ucho. V týchto vlasoch bola ukrytá veľká sila. V každom vlase bola sila jedného muža. Keď potom Jánosík vyrástol, bol taký mocný, že sa mu nevedel vyrovnat nikto v celom okolí.

PAVOL ŠTEFÁNIK

Čo
TEŠÍ
MAMKU

Raz, keď som bol malý chlapec, vyskočil som v čízmach na pec. Priznávam však v každom slove: čižmy boli rozprávkové.

Preniesli ma v sladkom spánku do čarovných izieb zámku, a zo zámku na kraj sveta. Pravdivá je táto veta.

Na tých cestách krásne víly bohatu ma obdarili. Koše dobrôt, kráľom známe, nosieval som vo sне mame.



Ale čižmy zodrali sa,
na povale dávno visia,
hostia sa tam na nich myšky.
Rozprávky si čítam z knižky.

Krásne víly sú dnes víly,
dobroty sa premiestnili —
medzi ludí zo skrýš zámku.
A to teší každú mamku.



VIETE HRAŤ—NEVIETE VYCÍTAVAŤ

EN TEN TIKI,
DVA SPENDLÍKY,
CUKOR, KÁVA
NEPOMÁHA
A TY IDEŠ VON!

PRI POTOKE STOJÍ VŔBA,
POD ŇOU STOJÍ DETÍ HRBA.
JE TAM VELKÝ KRIK A ZHON
A TY, JANKO, HYBAJ VON!

UDIERALI RAZ BUBNÁRI
NA BUBON, NA BUBON,
BY SA BRALI CHLAPCI HRAVÍ
Z KRUHU VON, Z KRUHU VON!

PRÍHODA SO ZVIERATKOM

Jedno letné ráno vybral som sa na hríby do lesa. Ako tak chodim po lese a hľadám hríby, zrazu mi čosi spadol na hlavu. Myšiel som si, že je to náhoda. Ale o chvíľu spadol na mňa šuška, za ňou ďalšia. Zastavil som sa, pozrel som sa horre a na jedľovom strome som zbadal, ako veverička skáča z jednej vetvičky na druhú a vyberá si zo šušiek semiačka. Chvíľu som stál nehybné a pozoroval som, ako ostrými zúbkami vyberá semiačka. Zrazu mi pod nohami zapráštal suchý konárik. Veverička ma zbadala, na ľakala sa a skákala z jedného stromu na druhý, až celkom zmizla. A ja som zbieran hríby ďalej.

JÁN FERIANC
Zvolen

TAJOMNÉ CESTY VEDY

OD PRSKAVIEK K MESIACU

Začiatkom nášho storočia postupovalo dobývanie vzduchu milovými krokmi. V roku 1925 dokončil Španiel Cierva prakticky používateľnú helikoptéru. Lietadlá s piestovými motormi dosahovali rýchlosť 700—800 km za hodinu. Táto rýchlosť však bola konečná. Pri rýchlosti, ktorá sa bližila k 1200 km za hodinu, vznikala pred ďelom lietadla nárazová vlna. Odpor vzdachu sa zvyšuje a vzdach sa nestáči roztrhnúť. Začne sa stílať až vznikne vzduchová hradba. To je jedna z príčin, prečo počujem rachot, keď tryskové litadlá prekonávajú vzduchovú hradbu pri rýchlosťi 1000 až 1200 km za hodinu. Piestové lietadlá túto hradbu nemôžu preniknúť už aj preto, že nemajú dosť silné motory. Technici správne usudzovali, že cez túto hradbu môže preniknúť len úplne nový motor a tým je motor reaktívny. Lietadlá s takým motorom sa môžu pohybovať aj vo vzduchoprázdne a dôkazom toho sú rakety lietajúce do vesmíru na iné planéty.

Mimoriadne záslužný podiel na vývoji raket malí ruskí bádatelia. Na základe ich prác sovietsky konštruktér Ljulko zostrojil v roku 1937 predchodcu reaktívneho motora, ktorý sa od dnešných ani veľmi nelíši. O raketách sa môžeme dočítať i v historii starej Číny. Slúžili pri usporiadani ohňostrojov.

Medzi najvýznamnejších raketových odborníkov minulého storočia patrili ruskí delostrelci Zasjatko a Konstantinov. Za Veľkej vlasteneckej vojny Sovietsky zväz rakety zdokonalil a používal ich na ničenie fašistov. Stali sa temer legendárnymi a nemecké vojská často ustupovali pred Červenou armádou už len pri počutí, že do boja zasiahan povestné „katuše“. Nie je nezaujímavé vedieť, že všobec ako prvý prišiel na myšlienku použiť raketu na pohánanie lietadiel ruský revolucionár Kibalčič, účastník na atentáte na cár Alexandra II. Svoj návrh — technický náklad lietadla pripravil pred popravou vo väzení. Zakladateľom moderných raketových lietadiel je Rus Ciolkovskij. Niekoľko stupňov, raket, ktoré sa dnes používajú, sú jeho myšlienkov.

Pri dnešných letoch na iné planéty sa používajú rakyty, skladajúce sa z niekoľkých dielov. Tieto postupne odpadávajú. Do cieľa prichádzajú až posledný stupeň, v ktorom je obyčajne i kabína s īudskej posádkou. Ciolkovskij sa stal zakladateľom ruskej a neskôr i sovietskej školy raketových odborníkov, tak isto, ako aj návrhov na využitie umelých družíc. Tiež sovietsky kozmonaut Gagarin ako prvý obletel Zem v rakte, ktorú riadil.

S. ČERVINKA

MILÍ MLADÍ ČITATELIA!

NAVRHNITE SI SAMI,

AKÚ CHCETE SUTAZ?

AKÉ ODMENY?
NAPÍSTE NÁM.

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawník

USTAWA 0 AMNESTII

Ob. B.S. z Nowego Targu zapytuje w swoim liście czy przestępstwa celne podlegają przepisom ustawy o amnestii z dnia 18 lipca 1974 r. i kiedy podlegają one darowaniu.

Zarówno przestępstwa dewizowe jak i przestępstwa w zakresie cel i obrotu towarowego z zagranicą podlegają amnestii jeżeli zagrożone są karą pozbawienia wolności do lat 2, karą ograniczenia wolności lub karą grzywny albo karą pozbawienia wolności

do lat 2 i karą grzywny lub karą łagodniejszą.

W zakresie szerszym korzystają z amnestii kobiety które do 22 lipca br., sprawowały nad dzieckiem w wieku do lat 16 pieczę, do której są obowiązani rodzice, a nadto kobiety, które przed dniem 22 lipca br., ukończyły lat 50, mężczyźni którzy ukończyli w tym terminie lat 60, oraz osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa nie ukończyły lat 18. Te grupy osób korzystają z amnestii jeśli popełniły przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3 lub karą grzywny albo obiema tymi karami łącznie.

Jeżeli przestępstwo dewizowe lub celne zagrożone jest karą surowszą niż kara 2-ch lub 3-ch (w stosunku do osób uprzywilejowanych) lat pozbawienia wolności — osoby te korzystają z amnestii tylko wówczas gdy wymierzona

lub przewidywana kara pozbawienia wolności nie przekracza 2-ch lub jeśli chodzi o osoby uprzywilejowane 3 lat pozbawienia wolności.

Natomiast wyższe kary pozbawienia wolności za powyższe przestępstwa nie są łagodniejsze, bowiem ustanawia, że szkodliwość społeczna czynów, za które wymierzono takie kary jest tak wielka, że sprawcy tych czynów nie powinni korzystać z dobrodziejstwa amnestii.

Powyższe zasady dotyczą tych przestępstw skarbowych, które popełnione zostały przed 15 czerwca br., a o których popełnieniu władze powołane do ścigania przestępstw w chwili wejścia w życie ustawy o amnestii już były poinformowane. Sprawca przestępstwa skarbowego, popełnionego przed 15 czerwca br., o którym władza dotąd nie wie — może korzystać z amnestii tylko wówczas gdy przed

dniem 15 czerwca 1975 r. zgłosi się do organu powołanego do ścigania przestępstw i ujawni istotne okoliczności czynu oraz osoby, które z nim współdziałały w popełnieniu tego przestępstwa.

Taki sprawca korzysta w szerszym zakresie z dobrodziejstwa amnestii, albowiem umorzone zostają postępowania karne w stosunku do przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności do lat 5, karą pozbawienia wolności do lat 5 i karą grzywny bądź karą łagodniejszą, a także jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że za przestępstwo należałyby orzec karę pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat.

Wreszcie w wypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności w rozmiarze od lat 5 do lat 15 karę taką lagodzi się w stosunku do tej grupy osób o połowę.

W. FERFET

V
eterinár

NIEZBĘDNE URZĄDZENIA SANITARNE W POMIESZCZENIACH INVENTARSKICH

WENTYLACJA — urządzenia wentylacyjne w pomieszczeniach dla inventarza żywego służą do stałej wymiany powietrza. Urządzenia takie przewidują jedynie taką wymianę powietrza, która pozwala na zachowanie właściwej temperatury regulowanej wyłącznie ilością ciepła wydzielanego przez organizm zwierzęcy. Aby w tych warunkach zapewnić właściwą jakość powietrza, należy przede wszystkim z pomieszczeń dla inventarza usuwać czynniki te, które wpływają na znaczne jego zanieczyszczenie. Można to uzyskać przez należyte utrzymanie czystości — stałe usuwanie nawozu, albo obfite ślanie oraz przez utrzymanie we właściwym porządku całego

go systemu kanalizacyjnego. Urządzenia wentylacyjne składają się z kanałów nawietrzających — doprowadzających zewnętrzne czyste powietrze, oraz kanałów wyciągowych usuwających z pomieszczeń powietrze zanieczyszczone. Ruch powietrza w tych kanałach najczęściej odbywa się samooczynnie. Najprostszym urządzeniem systemu nawietrzającego są wmurowane w ścianach zewnętrznych pod stropem rurki drenarskie tworzące otwarty na obie strony kanał. Kanał taki powinien być przedłużony na tyle, aby doprowadzić powietrze zewnętrzne do różnych punktów budynku, oraz winien mieć urządzenia umożliwiające regulację dopływu powietrza, (najlepiej zasuwy). Powietrze zanieczyszczone gazami szkodliwymi dla zdrowia zwierząt odprowadza się z budynku na zewnątrz poprzez paddasie i pokrycia dachowe kanałami wyciągowymi, które są wykonane pionowo z desek. Wszystkie kanały muszą być szczelne, a wewnętrzne podzielenie ich pionowo na cztery części znacznie usprawnia wyciąg powietrza. Dolny otwór kanału wyciągowego w stropie musi mieć także urządzenie do regulowania wyciągu powietrza.

KANALIZACJA — w pomieszczeniach inventarskich służy do zabezpieczenia i odprowadzenia na zewnątrz budynku moczu i gnojówki. Mocz i gnojówka zawierają azot, potas i inne składniki niezbędne do nawożenia gleby. Ścieki z tych pomieszczeń odprowadza się do zbiornika na gnojówkę. Urządzenia kanalizacyjne składają się z kanałów ściekowych, studzienek, oraz zbiornika na gnojówkę. Mocz i gnojówka gromadząc się na powierzchni podłogi stanowisk, spływa po nich pochylosci do kanałów ściekowych umieszczonych albo po środku albo po obu stronach korytarza gnojowego. Nabylenie płaszczyzny podłogi w stajniach winno wynosić do 2%, w obozach do 3% a w chlewniach do 4% spadku. Także podłoga korytarza gnojowego jak i kanały ściekowe winny mieć spadki około 1%. Z uwagi na konieczność stałego utrzymywania kanałów ściekowych w należytej czystości ich szerokość i głębokość ma duże znaczenie. W praktyce nie stosuje się kanalików węższych od 15 cm i głębszych od 20 cm. Wpusz kanału ściekowego do studzienki musi być zabezpieczony kratką, która zatrzymuje części stałe.

H. MĄCZKA

Z
uzka

KAPUSTOVÁ POLIEVKA

Rozpočet: 250 g hlávko-vej kapusty, 40 g masti, 20 g cibule, 50 g zelenej papriky, 100 g rajčiakov, 20 g hladkej mýky, voda, soľ, čierne korenie. Očistenú kapustu pokrá-

janú na rezance a pokrájanú papriku a rajčiaky udusíme na zapenej ciubuľke. Nakoniec zaprášime múkou, zalejeme vodu, osolíme, okoreníme a povarieme. Polievku môžeme pripraviť aj bez papriky.

KAPUSTOVÝ ZÁVIN
Rozpočet: 150 g polohladkej mýky, 10 g oleja alebo masti, 1 kávová lyžička octu, 60 g masti, 500 g hlávkovej kapusty, 60 g

cukru, 20 g cukru na posypanie, vlažná voda, soľ, čierne korenie.

Do preosiatej mýky pridáme soľ, oct, olej a vlažnú vodu a dobrze vyprievame na radšie cesto, ktoré necháme asi štvrt hodiny stáť na pomúčenej doske prikryté zohriatým kastrálom. Na stôl rozprestíme čistý obrus, posypeme ho múkou a bochník cesta roztiahneme na ňom po dlžke. Potrieme ho rozpusteným tukom, aby sa nelepilo, a po-

tom cesto vyfahujeme do sŕky po celom stole. Cesto posypeme nadrobno posekanou kapustou oprázenou na tuku. Kapustu pri dusení trochu poslime, osladíme a okoreníme čiernym korením. Vytihnuté cesto, skôr ako ho posypeme kapustou, pokvápkame rozpusteným maslom. Potom ho pomocou obrusa (naddvihnutím stočíme, dáme na vymaštený plech, potrieme masou a dáme upieciť. Upečený posypeme cukrom.

Psychozábava

MÁRIA: starohebrejské Miriam, dôverčivá, dobrá, meno belasé, jasné srdečné. Tmavoláska, bruneta, nízka alebo priemerne vysoká, má sedé, hnédé alebo čierne oči, podlhovastú tvár, okrúhlnejší, nohy silné. Býva privítivá, pohostinná, priateľská voči ľuďom, úslužná, citlivá na každú ľudskú krivdu a nešťastie. Má veľké opatrovnícko-výchovávateľské ako aj ošetrovateľské schopnosti, nikoho neopustí v neštase, starostlach a potrebe. Doma jej často prípadá úloha pestúnsky mladších súrodencov, ošetrovania a zastupovania chorlavej matky. Ponáša sa skôr na otca ako na matku. Iba niektoré Márie sú mimoriadne nadané, väčšina je priemerne nadaná, ale sú mimoriadne pracovité a systematické. Býavajú aj Márie mimózy, citovo neobvykle jemné, s jemným správaním, preto ľahko ich možno uraziť. V každodennom živote vecné a praktické, sú v skutočnosti romantické idealistky, humanistky. Majú vlohy skôr pre všeobecnovzdelávacie predmety, humanistické, ako pre prírovedecké. Sú pracovité ako príslovečné mravce a vďaka tomu niekedy dosiahnu v živote veľa. Avšak najčastejšie netúžia po sláve, majetku, luxuse, sú spokojné s tým čo majú. V živote majú viac práce, starostí, ťažkosti ako šťastia a radosti. Nesťažujú sa však na to, tešia sa šťastím a úspechmi iných: detí, rodiny a známych. Vydávajú sa za múdrých, dobrých, čestných mužov. Stáva sa však, že manželia zomierajú skôr a ony, potom musia samy vychovávať deti, obyčajne synov, ktorí sú schopní a nadaní. Niektoré Márie si robia starosti zo svojich nepríliš pekných nôh. Márie sú často využívané kolegynami, rodinou, známymi, avšak znášajú to s pohodou. Dlhú zachovávajú mladistvý vzhľad a peknú, zdravu pleť pretože nepoužívajú príliš veľa kozmetických prípravkov. Možno sa na ne spôľahnú.

Sú dobré manželky, matky, gazdinky, učiteľky, krajkárky, ošetrovateľky, vedúce obchodov a malých dielní atď.

TADMÍR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDY Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PREDSUDOK NÁSICH BABÍČIEK. KOНЕЧНО, VED JE TO IBA ZABAVA. TAK TEĎA, KEĎ SA VÁM SNIVÁ:

Skrína vidieť ju — stojiš pred tajomstvom — v ktorej je kľúč — objaviš nejaké tajomstvo — otvorená — twoje tajomstvo sa prezradí — kúpiť — blahobyt — niečo v nej skrývať — musíš sa obmedziť — na prádlo — zasnúbenie

Skryt sa — nepríjemná situácia — niečo — nemaš čisté svedomie — Skleník — budeš rýchlo postupovať — Smútočná hudba — zanedbalo budeš nevestou — Smotanu vidieť — dedičstvo — piť — dobré zdravie

Snubný prsteň nosiť — sobáš a šťastie — stratit — nevôľa — dostať — verná láska

Sopka ohnivá — veľké zmeny v živote — Súboj — roztržka medzi priateľmi — Súhvezdie vidieť — šťastie v hre — Susedov vidieť — neštase

— hovorit s nimi — klebety — Súrodenici — nepríjemnosti — zomrelých vidieť — nebezpečie, smrť.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI ŤAŽKOSŤAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUĽUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NÁŠHO ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. naczelny, oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednářík (Nowa Biala), Augustin Bryla (Lapsze Wyzne), Mirona Čížková (Zelów), Józef Gribáč (Podwilki), Józef Grigľák (Niepolomice), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knápkáč (Mikołów), Ján Kováčik (Zubrzica Dolna), Ján Kríšik (Krempachy), Wacław Luśniakski (Zelów), Lídia Mašlová (Zubrzica Góra), Lídy Mundílová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), Alžbeta Stojawska (Warszawa), František Svetlák (Lipnica Mała), Jan Svientek (Pieklińsk), Ján Šternogá (Warszawa), Růžena Urbanová (Gesiniec), Zofia Vasilek (Lapsze Niżne), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vojtašek (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valérie Wojnarowska. Tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojawska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvínský. Korekta jęz. słowackiego — Ján Šternogá. Red. techn. — Kazimiera Komosa.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa - Książka - Ruch”, 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznicie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę w wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeraty na zagranicę przyjmuję: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Oddano do skladu 5.VIII.74 r. Numer zamknięto 20.VIII.74 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1120. N. 3840. Nr indeksu 3861. W-41.

HISTÓRIA V TOM TO PRÍPADE NEUMIERA

umeňie sa k tomuto tokazu bude vraciať súčasne dľho ak jednemu z najzávažnejších činov našich národných dejín, toho svedkami v divadle, literatúre, filmu a vývarnom umení.

Pri príležitosti 30. výročia SNP vzniklo mnoho ďalšieho, čo sa zaoberajú touto tematikou. V augustových a septembrových dňoch sa očakáva množstvo výstav a diadeľnych prehliadok.

K minulosťi sa vyjadrili temer všetci súčasní pišúci dramatik. Na bratislavskvečer koša Dom pre najmladšieho syna, kde autor vidí peror tvrdého otca rodiny po návrate syna v uniforme SS. Človek čierny sa dovtedy staral len o čest svojho domu a s okolím nechcel mať nič spoločné odvtedy prelomí títo svoju Škrabku a sám podpísané svoje dielo, ktoré budoval celý život.

Ďalšie hry s povstaleckou tematikou napsali: Ivan Bukovčan Sneh nad Jilmou, Štefan Sokol Antónia a vojnovík Osvald Zahradník Prekroč svoj tieň a Ernest Štric Všetci sa nevracajú. Všetky tieto hry alebo študujú alebo už uvádzajú slovenské a české profesionálne ochotnícke divadlá.

Na filmové spracovanie čakal rokyni známy román Petra Jilemnického odohral vajici sa v horach okolo Čierneho Balogu Kronika. Aj toto dielo ožije na filmovom plátnе v dvojdielnom filme.

Tieto a ďalšie mnohé iné umelecké diela venovali tvorcovia slávnym udalostiam v tomto naslovovaných hrdinov, ale prostredníctvom rúf, ktorí sa dostali do boja mobilizáciou bez toho, aby vedeli prečo bojujú. Začiat iba nenávideli zlovestné uniformy „fríkov“. Nenaviedeli za do lagut odviečeneho brata, vypálené dedinu, syna čo musel odísť k hospodársiva pre nič za nič na východný front. A tvorcov zaujal práve takýto človek čo postupne prichádzal na myšlienky nového života v oslobodenej vlasti. Slovenské národné pôvstante je dôležitým fragmentom historie národa. Teraz oslavime jeho tridsaťročie a množstvo divákov si ho pripomene cez umelecké diela, ktoré predstavujú priľahlosť vzniku. O zmysle pripravujú sa tohto jubilea nemôžu byť žiadne pochybnosti. Najlepšie ho vyrávajú slová slovenského dramatika — autora her Sneh nad Jilmou a Kým končí nezaspevia (hrali ju tiež divadlá v Polsku) — Ivana Bukovčanu:

„30 rokov — to je málo i vela: krátky úsek v živote naroda, dosť dlhý v životi jednotlivca. Čas dosťatočný, aby zarásli hroby, no príliš krátky aby sme zabudnuli kto v nich leží. Je to čas, v ktorom podľahol vznikajúcim legendám. Ale tie, ktoré je to aj onen, v ktorom zhori všetko

uverejne sa k tomuto vyskuzu bude vracat a dalo sa k jednemu z najzavaznejších činov našich národných dejín, toho svedkami v divadle, literatúre, filme a vývarnom umení.

Pri príležitosti 30. výročia SNP vzniklo mnoho diel, čo sa zaoberajú touto tematikou. V augustových a septembrových dňoch sa očakáva množstvo výstav a diadeľnych prehliadok.

K minulosti sa vyjadrili temer všetci súčasní pišúci dramatici. Na bratislavskvečerné novej scéne uviedli novú hru Jána Kákoša Dom pre najmladšieho syna, kde autor vidí priesop tvrdého otca rodiny pri návrate syna v uniforme SS. Človek sa dovedy stal len o čest svojho domu a zas okolení nechcel mať nič spoločné s tým razu prelomí títo svoju škrupe a sám podparuje svoje dieľo, ktoré budoval celý život.

Dalšie hry s povstaleckou tematikou napisali: Ivan Bučkovčan Sneh nad Liptovom, Štefan Sokol Antónia a vojinskou Osvald Zahradník Prekroj svoj tieň a Ernest Stric Všetci sa neverajú. Všetky tieto hry alebo studujú alebo už uvádzajú slovenské a české profesionálne

A k tejto pravite sa treba vracať, ako k čistému prameňu, ktorý pred tradičnou rôzkou vytvyskol v slovenských hománoch. Ako k prameňu poznania, hrdostí a sily. Prameňu poznania predovšetkým pre mladé generácie. Pre tých, ktorí vtedy ešte nežili. Alebo sa narodili až potom, keď zazastali hroby.

Aby nezabídali ani oni. Aby ten prameň napajal aj mladé srdcia. Pretože tí, čo zomierali v boji proti fašizmu, boli pred tridsiatimi rokmi rovnakí.

ko mladí, ako sú dnes oni.
A rovnako milovali život a chcelo sa
im žiť."

Mnie i cez tieto slová pochopil funk-
cie pancierového vlaku — známeho pred
tridsiatimi rokmi — a filmu o nom, ktorý vznikol len prednedávnom a po ktorom
prehľadný dramatik. V týchto prípadoch

Horná snímka z inscenácie hry Ernesta Vala. Foto M. H. Šimonek.

Stríčka Vsetci sa nevracajú, ktorí uvedeli
divadelné studio VSMU. Predstaviteľka
hlavných hrádnic Hana Javorová (sprva)
a Eva Večerová.

Ivan Bukovcan: *Sneh nad řimbou*. Náš smímek: Andrej Vandlik a Martin Horník.

卷之三

卷之三

卷之三

100

100

卷之三

卷之三



HUMOR

Obyvateľia malej škótskej dedinky sa rozhodli založiť si vlastnú potrebnú spoločnosť, aby čo najviac usporili na výdavkoch pri pochovávaní. Na zakladajucom zhromáždení sa rozhodli, že prvé zákaznícke bude pochovaný bezplatne. Vo chvíli, keď toto uznesenie odhlasovali, sa ozval výstrel. Jeden z prítomných základateľov sa dobrovolne odobral na druhý svet.

„Keby boli muži mívají „dreiši,“ vyhlasovala isti pani v spoločnosti „rozvodov...“

„Prečo sa nechceš za
mňa vydáť, najdúhšia?
pyta sa mladý muž
svojej vysolenej.
„Vies, to má dve
príčiny: jednou z nich
si ty a druhou kiosi
iný...“

boli mudrejši, zniekoč
vejzie by sa ženil...”

„Drahá, ešte som ti nepoviedala, že sa vydúvam za Andreja...“
„Vies, že to neprekupuje? Ked som ho pred rokom odmietla, povedal mi, že od živočtu už mič neočakáva...“

„Alle, vážený, včet
tomto obchode, ako vi
díté, sa pradávajú iba
všecky potreby pre fa-
ciarov...“

Janková mamička sa vrátila domov s trojčatkami. Ukažuje ich synkovi a ten sa pyta: „Povedz, mama, a to si mám z nich vybrať, alebo tu musia zostať všetky tri?“



— Vážení turisté, na cestě vás čaká veřejna neočekávaný něho